

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри

_____
(підпис) (прізвище, ініціали)
«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____
«__» _____ 20__ р.

**ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ВПЛИВУ В ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСІ (З РОЗРОБКОЮ КОМПЛЕКСУ ЗАВДАНЬ ДЛЯ
ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ)**

Кваліфікаційна робота
студента групи АЗЛм-22
ступінь вищої освіти магістр
спеціальності 014.021 Мова і
література (англійська)
Корнієнка Володимира
Владиславовича

Керівник кандидат педагогічних
наук, доцент кафедри англійської
філології
Томіліна Анна Олександрівна

Оцінка:
Національна шкала _____
Шкала ECTS ____ Кількість балів ____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)
_____
(підпис) (прізвище, ініціали)
_____
(підпис) (прізвище, ініціали)
_____
(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Корнієнко Володимир Владиславович, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав і не одержував недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН.....	8
1.1. Лінгвістичні особливості та характеристики інтертекстуальності.....	8
1.2. Види інтертекстуальності.....	10
1.3. Функції впливу інтертекстуальності у сучасному політичному дискурсі.....	12
Висновки до розділу 1.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	18
2.1. Аналіз політичних виступів в американському політичному дискурсі.	18
2.2. Аналіз політичних виступів у британському політичному дискурсі....	24
2.3. Аналіз політичних виступів в українському політичному дискурсі...	27
Висновки до розділу 2.....	31
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСІВ ДЛЯ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	33
3.1. Особливості інтеграції інтертекстуального аналізу у процес навчання іноземної мови для учнів профільної школи.....	33
3.2. Планування стратегії навчання інтертекстуального аналізу на уроках англійської мови.....	36
3.3. Розробка комплексів завдань з навчання інтертекстуального аналізу у політичному дискурсі для учнів профільної школи.....	40
Висновки до розділу 3.....	43
ВИСНОВКИ.....	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

У світі відмічається стрімке зростання рівню інтересу до вивчення політичного дискурсу не тільки у побутовій сфері, а й з боку різних наукових дисциплін: соціології, психології, політології, лінгвістики тощо. Науковці часто не сходяться у визначеннях та класифікаціях явищ, тому політичний дискурс, як і поняття дискурсу зокрема, не є виключенням.

Є відомим, що політичний дискурс нерозривно пов'язаний з діяльністю, що вимагає від політиків бездоганного володіння комунікативно-інформативними навичками. Реалізуються дані навички під час взаємодії політика та реципієнта. За відсутності чіткої кореляції, форма даної взаємодії скоріше залежить від волі та преференцій політика, ніж від функцій дискурсу.

На сьогодні невід'ємним компонентом взаємодії політика та реципієнта у межах політичного дискурсу є інтертекстуальність – «мозаїка цитат» та посилання, які пронизують текст. Наприклад, коли політик веде промову, він часто посилається на висловлювання авторитетних авторів, повторюючи реципієнту або вже знайому йому інформацію, або маніпулюючи новою. У результаті успішного застосування інтертекстуальності даний політик через вплив на реципієнта виконує певні функції, характерні для політичного дискурсу.

Не зважаючи на зростаючий рівень інтересу, аналіз стану проблеми показав, що сьогодні наявна недостатність наукових і практичних досліджень в Україні, пов'язаних з інтертекстуальністю або впровадженням її вивчення в освітній процес. У навчальних програмах з української мови, іноземних мов, зарубіжної літератури або інших дисциплін, де інтертекстуальність має можливість проявитися, дане явище не є окресленим. Отже, є вірогідним те, що учень середньої або навіть старшої школи не знатиме, що таке інтертекстуальність та які у неї характеристики.

Таким чином, актуальність даної роботи полягає не тільки у необхідності виявити роль та особливості використання інтертекстуальності у політичному дискурсі, а ще у навчанні інтертекстуального аналізу. За наявності необхідних знань та достатнього рівня володіння іноземною мовою саме учні профільної школи є найбільш готовими до проведення інтертекстуального аналізу на початковому етапі його впровадження у систему освіти.

Метою дослідження є виявити роль, особливості застосування інтертекстуальності в англomовному політичному дискурсі та навчити учнів профільної школи проводити інтертекстуальний аналіз за допомогою розроблених комплексів завдань.

Досягнення цієї мети здійснювалося за допомогою рішення наступних **завдань**:

1. розглянути поняття інтертекстуальності та його види;
2. визначити, які функції впливу інтертекстуальності реалізуються у межах політичного дискурсу;
3. проаналізувати застосування інтертекстуальності в американському, британському, українському політичних дискурсах;
4. визначити вимоги інтертекстуального аналізу та зіставити їх з рівнем знань, який забезпечує профільна освіта в Україні;
5. розробити стратегію навчання інтертекстуального аналізу на уроках англійської мови;
6. розробити комплекси завдань навчання інтертекстуального аналізу у профільній школі.

Об'єкт дослідження – явище інтертекстуальності у межах політичного дискурсу.

Предмет дослідження – сучасний політичний дискурс на прикладі політичних текстів Дж. Байдена, Б. Джонсона та В. Зеленського.

Матеріалом дослідження для отримання теоретичної інформації слугували наукові праці Ю. Крістеєвої, Р. Барта, Дж. Каллера, Л. Жені,

Н. Ферклафа, Б. Ксіна та інших. Для отримання практичної інформації були використані енциклопедичні інформаційні сайти та газети з новинами у мережі Інтернет.

Для розв'язання поставлених завдань застосовувались такі **методи**: *теоретичні*: теоретичне вивчення наукової літератури з проблеми дослідження задля з'ясування сутностей основних понять: «інтертекстуальність», «слабка інтертекстуальність», «сильна інтертекстуальність», «політичний дискурс»; узагальнення та дедукція сутностей основних понять: «інтертекстуальність», «слабка інтертекстуальність», «сильна інтертекстуальність», «політичний дискурс»; теоретичне вивчення документів української законодавчої сфери, навчальних програм та стандартів для подальшого зіставлення вимог інтертекстуального аналізу та рівня знань профільної освіти України; *емпіричні*: інтертекстуальний аналіз політичних текстів обраних політичних діячів з визначенням рівня чіткості мови, передбачуваності семантичного контексту, видів інтертекстуальних зв'язків та їх декодуванням; порівняння та опис результатів інтертекстуального аналізу політичних текстів, висновків у розроблених комплексах завдань; *практичні*: розробка комплексу завдань навчання інтертекстуального аналізу у профільній школі; *наочні*: ілюстрація завдань розроблених комплексів та їх проведення.

Практичне значення одержаних результатів. Навчання інтертекстуальному аналізу має позитивно вплинути на загальне сприйняття текстів учнями профільної школи. По-перше, завдяки інтертекстуальному аналізу учні профільної школи на уроках іноземної мови зможуть краще аналізувати структуру, явний та прихований зміст тексту. До того, при вивченні літератури також має сформуватися розуміння, яким чином твори взаємодіють з іншими аспектами культури, такими як історія, суспільство, політика тощо. Також розроблені комплекси завдань, націлений на навчання інтертекстуального аналізу у межах політичного дискурсу, після відповідної адаптації може застосовуватися у межах інших дискурсів.

Кваліфікаційна робота пройшла апробацію у вигляді участі у III-ій Міжнародній науково-практичній конференції «Theoretical and practical aspects of modern scientific research» (24 листопада 2023 р., м. Сеул, Південна Корея).

Структура й обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів та висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатки. Загальний обсяг курсової роботи складає 69 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНІСТЬ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНИЙ ФЕНОМЕН

1.1. Лінгвістичні особливості та характеристики інтертекстуальності

Проблема зв'язків між текстами була предметом обговорення не тільки лінгвістів та літературознавців, а й культурологів, філософів впродовж століть, адже ще за античних часів існувала культура наслідування за майстром. Саме тому при детальному дослідженні теми можна знайти чимало теорій щодо інтертекстуальності там, де існували тексти та дискурс. Було б надто складним завданням розглянути всі або більшість теорій, тому доречним сконцентруватися на тому етапі становлення явища інтертекстуальності, коли з'являється узгоджений термін та визначаються його особливості.

Поняття інтертекстуальності було введено до обігу Ю. Крістєвою, яка трактувала дане явище як процес, де кожен новостворений текст виникає на основі попередньо створених текстів та будується як певна мозаїка цитат. Інтертекстуальні зв'язки мають хаотичний та масштабний характер, контактуючи з різними культурами на усіх можливих рівнях прояву, де це можливо. У такій складній системі тексти можуть протирічити, переплітатися та розплітатися відносно одне одного через повтори, нелогічні, ірраціональні конструкції, алюзії тощо [33 с. 25; 34].

У результаті, утворюється такий текст, що являє собою «нове полотно», зроблене зі старих цитат – інтертекст. Це друге поняття, яке вводить Р. Барт. У межах інтертексту інші тексти існують на різних рівнях у більш чи менш впізнаваних формах: тексти попередньої культури та тексти теперішньої культури [1; 2].

Одним із перших письменників, який не тільки зміг усвідомити залежність від соціокультурного контексту, а й сформулювати своє бачення даного процесу у поетичному консерватизмі, є Т. Еліот. Наприклад, для Т. Еліота текст, написаний західною людиною, матиме єдність у спадщині Християнства, стародавніх цивілізаціях Греції, Риму та Ізраїлю, від яких протягом двох тисяч років простежується його походження [27]. З цього випливає відоме твердження Т. Еліота, що незрілі поети імітують, а зрілі – крадуть. Дана ідея також має назву карнівалізм.

З одного боку, сарказм Т. Еліота не раціонально сприймати надто буквально, з іншого, якщо звернутися до Р. Барта та Ю. Крістєвої, можна побачити, як в основу даного процесу створення інтертексту покладена карнівалістична ідея, що будь-який текст не може бути закритою системою чи самодостатньою одиницею. Тобто текст може існувати поза дуалізмом автора та читача з їх соціальним, культурними контекстами. І тут важливо задати логічне питання: якщо будь-який текст є певним місцем перетину попередніх, то чи є різниця між власне текстом та інтертекстом?

Виходячи з наданого визначення інтертексту Р. Барта, різниці немає, бо текст не існує поза соціокультурним контекстом. Проблема у тому, що через дану редукцію знецінюється персона автора з його оригінальністю та можливістю вловити точне значення під час інтерпретації читачем. Р. Барт називав це «смертю автора», але через те, що фокус його підходу був зміщений на читача, для нього це не проблема, а те, як мало бути завжди. Саме читач є тим простором, де відображаються і зводяться усі до єдиної цитати. Текст може знайти свою єдність не у походженні, тобто в авторській персоні, а у призначенні, читачеві, бо перший намагається обмежити, по-суті, безмежну природу явища [2].

Варто прийняти підхід Р. Барта до визначення лінгвістичних особливостей інтертекстуальності, то одразу потрапимо у пастку релятивізму, де кожна інтерпретація інтертексту буде по-своєму правильною, що, створює труднощі.

Ю. Крістева має приблизно ту саму відповідь, де автор хоча не «вмирає», але сильно розчиняється у подальших дослідженнях у галузі лінгвістичного структуралізму та психоаналізу. Нею береться за основу інверсована Ж. Лаканом система Ф. де Сосюра «означаючого над означуваним». У даній системі суб'єкт (автор), виступає і як об'єкт (текст), і як власне суб'єкт, отже, він має поліфонічну натуру. Як зазначає Ю. Крістева, своєю інверсією Ж. Лакан змусив «означаюче» виступати суб'єктом для іншого «означаючого» [33, с. 46; 34].

Оскільки позиції Р. Барта та Ю. Крістевої передбачають повний чи частковий розчин персони автора, постає необхідність відмовитися від постструктуралістського діалогізму. Ґрунтується дане рішення не тільки на бажанні уникнути релятивізму під час інтертекстуального аналізу, а й на суперечливості позиції, яка давно зазнала критики.

Для подальшої роботи і автор, і читач будуть розглядатися як два існуючих суб'єкти, в яких поліфонічна натура зведена до мінімуму. Сама сутність та визначення інтертекстуальності залишаються незмінними. Отже, інтертекстуальність є процесом, в якому один текст посилається на інший.

1.2. Види інтертекстуальності

Різні теоретики мали власний підхід до обрання необхідних критеріїв для класифікації інтертекстуальності навіть у межах одного об'єкту. Класифікації, що наведені нижче, мають однакове право на існування.

Дж. Каллер говорив про два типи відносин: макроінтертекстуальність та мікроінтертекстуальність. У широкому значенні – весь світ сприймається як текст. Відносини між текстом і його практикою взаємно референтні. У вузькому сенсі інтертекстуальність відноситься до відносин між цим текстом та іншими текстами, що існують у цьому тексті [25, с. 110-131].

На думку Л. Жені, інтертекстуальність поділяється на сильну інтертекстуальність та слабку інтертекстуальність. Перша відноситься до явно проявленого референтного зв'язку між цим текстом та іншими текстами, такою як цитати, плагіат і проникнення; друга вказує на те, що цей текст має на увазі щось, що викликає семантичні асоціації інших текстів, такі як схожі думки, тематичні ідеї, жанри і тощо [31].

Н. Ферклаф розрізняє маніфестну та конститутивну інтертекстуальність. При маніфестній інтертекстуальності інші тексти явно представлені в аналізованому тексті та позначені за допомогою лапок. Конститутивна інтертекстуальність відноситься до складних відносин конвенції жанрів або типів дискурсу. Зрозуміло, що конститутивна інтертекстуальність не позначається лапками, бо не є явною [28, с. 117-130].

Б. Ксін класифікував інтертекстуальність на специфічну та загальну інтертекстуальність. Він першим почав позначати текст, що містить чужі дискурси із зазначенням конкретних джерел. Результатом даного позначення стала специфічна інтертекстуальність, яка включає сильну інтертекстуальність, явну інтертекстуальність та інтертекстуальні відносини, що виникли під час цитуванням чужого дискурсу. Загальна інтертекстуальність відноситься до інтеграції різних стилів, реєстрів або жанрів [48].

Як вже було зазначено, існують багато критеріїв та підходів щодо визначення видів інтертекстуальності. Не має доцільності розглядати більше підходів до класифікації даного явища через їх подібність. Наприклад, звернувшись до вже зазначених підходів, можна побачити, що сильна, явна чи специфічна інтертекстуальність відносяться до очевидних, прямих інтертекстуальних зв'язків. Такі інтертекстуальні зв'язки позначаються лапками. Слабка інтертекстуальність, конститутивна чи загальна означають семантичні асоціації ідей, жанрів та реєстрів – загального, що не можна позначити лапками.

У подальшому аналізі доцільним є послуговування на класифікацію Л. Жені через наступні причини: вона проста для розуміння та має найбільше спільного з іншими підходами, бо може включати у себе інші типи. Наприклад: сильна інтертекстуальність схожа на маніфестну та специфічну, а слабка – загальну, конститутивну.

1.3. Функції впливу інтертекстуальності у сучасному політичному дискурсі

Перед визначенням функцій впливу інтертекстуальності, доцільним є розглянути, що таке є дискурс та його розгалуження – політичний дискурс.

Початок дискурсу як явищу надав Ф. де Сосюр, коли розділив мову та мовлення. Мова – система або набір певних правил, тоді як мовлення це є власне комунікація, яка виникає під час людського спілкування. Автором ж самого поняття вважають Е. Бенвеніста. Він проводить розділення безособового тексту та живого мовлення з контактом, комунікацією – власне дискурсом [8, с. 15].

У сучасній семіотиці відбувається розділення мови і функціонального мовлення. Таким чином, згідно компільованої праці Л. Нагорної, дискурс став розглядатися не тільки як проста словесна діяльність (комунікація), а й матеріальна, коли розглядається, наприклад, освітній дискурс або будь-який інший. Тобто у політичному дискурсі стає важливим розглянути не тільки мовлення таргетованих політиків, а й їх політичну діяльність: аналіз політичних заяв, програм політичних партій і об'єднань, публікацій ЗМІ та спеціальних матеріалів спеціалізованих політичних видань [7 с. 15, 34].

Не зважаючи на те, що сучасна семіотика диктує інші правила, деякі вчені, як Д. Алкебаєва, продовжують розглядати дискурс лише як форму комунікації. З даного підходу важливо усвідомити те, що комунікації

відбувається завжди між адресантом (автором) та адресатом (реципієнтом) у межах дискурсу. Також дискурс враховує вербальні та невербальні мовні засоби, ментальні проблеми, наміри комунікантів, засоби комунікації [17].

Як зазначила Л. Нагорна, у комунікації між адресантом (політиком), та адресатом (реципієнтом) існують труднощі та непорозуміння. Цю проблему неможливо повністю вирішити: політик за своєю природою жадає збільшити дистанцію між реципієнтом, у той час як реципієнт навпаки – зменшити. Якщо знищити або занадто розширити цю дистанцію, то політичний дискурс стає неможливим.

Для підтримки чи зміни балансу у межах політичного дискурсу виконуються наступні функції:

- соціального контролю – маніпуляція громадською свідомістю завдяки створенню сприятливих передумов для об'єднання великої кількості індивідумів;
- легітимізації влади – обґрунтування політичних рішень для розподілу влади та ресурсів;
- відтворення влади – зміцнення прихильності до політичної системи;
- орієнтації – формування політичної реальності у свідомості соціальних груп завдяки визначенню проблем та цілей;
- соціальної солідарності – політична інтеграція у межах усього соціуму або окремих соціальних груп;
- соціальної диференціації – відчуження певних соціальних груп;
- агональної – демонстрація незгоди і протесту проти політичної системи;
- акціональної – мобілізація або «наркотизація» соціуму для виконання певних суперечливих політичних дій [7, с. 35].

Для реалізації даних функцій політиками активно застосовуються різні засоби впливу, що надають мовленню яскравості, переконливості та емоційності. Інтертекстуальність є одним з таких засобів. Таким чином,

функції впливу інтертекстуальності є тотожними до тих, що реалізуються у межах політичного дискурсу.

Також інтертекстуальність, як і інші засоби впливу політичного дискурсу, залежить від контексту. Для прикладу візьмемо частину відомої промови М. Лютера Кінга, яка у культурі Америки отримала назву «I have a dream speech»:

«I have a dream that one day every valley shall be exalted, every hill and mountain shall be made low, the rough places will be made plain, and the crooked places will be made straight, and the glory of the Lord shall be revealed, and all flesh shall see it together» [45].

Знаючи, що М. Лютер Кінг мав освіту у галузі теології, звертаємося до священного християнського письма, а саме книги пророка Ісаї, яка є частиною Старого Завіту. У розділі 40 можна побачити наступні рядки:

«4. Every valley shall be raised up, every mountain and hill made low; the rough ground shall become level, the rugged places a plain. 5. And the glory of the LORD will be revealed, and all people will see it together. For the mouth of the LORD has spoken» [42].

Даний фрагмент слугує не тільки прикладом, фреймом того, як у даній роботі буде проводитися інтертекстуальний аналіз політичного дискурсу, а ілюстрацією, що інтертекстуальність, як засіб політичної комунікації, виконує ту функцію впливу, яку вимагає від нього дискурс. У даному випадку, це функція соціальної солідарності та орієнтації.

Таким чином, яким є дискурс, такими будуть відповідні функції. Поза контекстом інтертекстуальність не виконує жодної функції впливу, звичайно, як інші лінгвістичні явища.

Критично важливим для реалізації впливу також є те, якою мовою та як саме спілкується політик. А. Бредлоу та Дж. Олександр досліджували розпізнавання слів для розмовної, чистої мови у реченнях з високою та низькою передбачуваністю семантичного контексту.

Семантичний контекст є особливістю прояву соціокультурного компоненту у мові. Даний контекст прямо впливає на ораторський стиль, вимагаючи від виступаючого політика зважати на можливості сприйняття реципієнтів.

Результати показали, що носії англійської мови отримують значні переваги від передбачуваного семантичного контексту та чистої мови, але вони акціональними для сприйняття мови. З іншого боку, не носіям англійської мови обов'язково потрібен і семантичний контекст, і чиста мова для того, щоб сприймати мову [20, 21].

Таким чином, мова комунікації між політиком та реципієнтом має бути чистою та мати передбачуваний семантичний контекст. Це дозволить розширити спектр реципієнтів для політика, а отже, і сферу політичного впливу.

Висновки до розділу 1

Визначними вченими, які досліджували інтертекстуальність як явище, були Р. Барт та Ю. Крістева.

Ю. Крістева трактувала інтертекстуальність як процес, де кожен новостворений текст виникає на основі попередньо створених текстів та будується як певна мозаїка цитат.

Р. Барт підходив до свого визначення радикально та заперечував оригінальність текстів. Для нього усі тексти просякнуті попередніми, а ті – іншими. У результаті процесу, коли один текст поглинає інші, утворився інтертекст, який залежить від соціокультурного контексту, як і мозаїка цитат Ю. Крістевої.

Проблема підходу Р. Барта у тому, що усі тексти автоматично стають інтертекстами – поняття редукується. Ту ж долю спіткав й автор, який розчинився у тексті. Сам Р. Барт знаменував це як «смерть автора».

Ю. Крістева, яка взяла реверсивну систему Ж. Лакана, вбачає у постаті автора поліфонічну натуру. З одного боку, автор не розчиняється повністю у тексті, але ототожнюється з ним. Автора не можна споглядати за межами його власного тексту.

Оскільки позиції Р. Барта та Ю. Крістевої передбачають повний чи частковий розчин персони автора, для подальшої роботи було зведено поліфонічну природу суб'єктів до мінімуму. Сама сутність явища залишається незмінною. Отже, інтертекстуальність є посиленням одного тексту на інший.

Були розглянуті деякі підходи до визначення видів інтертекстуальності: макроінтертекстуальність та мікроінтертекстуальність Дж. Каллера, сильна інтертекстуальність та слабка інтертекстуальність Л. Жені, маніфестна інтертекстуальність та конститутивна інтертекстуальність Н. Ферклафа, специфічна інтертекстуальність та загальна інтертекстуальність Б. Ксіна.

Для подальшого аналізу була обрана класифікацію Л. Жені через подібність до інших.

Згідно Л. Нагорної, у сучасній семіотиці політичний дискурс розглядається не тільки як комунікація, а й діяльність політиків: аналіз політичних заяв, програм політичних партій і об'єднань, публікацій ЗМІ та спеціальних матеріалів.

Д. Алкебаєва продовжує розглядати дискурс як комунікацію між адресантом (політиком), та адресатом (реципієнтом). Також дискурс враховує вербальні, невербальні мовні засоби, ментальні проблеми, наміри комунікантів та засоби комунікації.

Л. Нагорна також вбачає труднощі взаємодії між політиком та реципієнтом. Суть цієї проблеми полягає у тому, що політики намагаються збільшити дистанцію, а реципієнт – зменшити. Вирішити цю проблему

неможливо, але не є потрібним: без або при занадто розширеній дистанції політичний дискурс стає неможливим.

Для підтримки балансу взаємодії між політиком та реципієнтом, політичний дискурс виконує наступні функції: соціальний контроль, легітимізації влади, відтворення влади, орієнтація, соціальна солідарність, соціальна диференціація, агональна функція, акціональна функція.

Інтертекстуальність у політичному дискурсі відіграє роль засобу реалізації цих функцій. Отже, функції впливу інтертекстуальності є тотожними до тих, що реалізуються у межах політичного дискурсу.

Також потрібно зважати на контекст, чистоту таргетованої мови та передбачуваність її семантичного контексту, що прямо впливає на ораторський стиль політика.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

2.1. Аналіз політичних виступів в американському політичному дискурсі

Для інтертекстуального аналізу були обрані наступні політичні дискурси: український, британський та американський. Даний вибір мотивується наступними причинами:

- американський політичний дискурс є одним з найважливіших у сучасному світі, через що можна спостерігати, як даний дискурс змішується з іншими, з якими у США є тісні зв'язки. Інакше кажучи, аналізуючи інші політичні дискурси, є великий шанс натрапити на США з їх діяльністю, і Україна не є виключенням;
- британський політичний дискурс важливий через використання британського варіанту англійської мови – нашої таргетованої мови. Також, Велика Британія є одним з найважливіших друзів України, особливо під час російського вторгнення, надаючи нам велику допомогу;
- український політичний дискурс є рідним для нас та для учнів старшої профільної школи, знання якого є важливим для свідомого громадянина. Додаткової значущості додає російське вторгнення 24 лютого 2022 року. Через таку невмотивовану та жорстку агресію до України прикуто чимало поглядів, які як і підтримують її справедливий захист, так і виступають проти.

Першим дискурсом для інтертекстуального аналізу буде розглянуто саме американський. Для цього буде взятий виступ чинного президента США Дж. Байдена, який відбувся у Варшаві 26 березня 2022 року.

Даний виступ був присвячений російському вторгненню в Україну. Нічим невмотивована агресія змусила інші країни реагувати, тому США, як одна з найбільш впливових політичних сил, зайняла сторону України, щоб підтримати світовий порядок і не створити прецедент для нових конфліктів.

Місце виступу було обрано не тільки тому, що у Польщі тісні зв'язки з США, а ще з Україною. Наприклад, згідно даних ООН у справах біженців, у результаті російського вторгнення з 24 лютого 2022 року по 13 серпня 2023 більше, ніж 14 мільйонів біженців з України перетнули польський кордон. Найбільше всього біженців перетнуло кордон 6 березня 2022 року – понад 142 тисячі осіб [46; 36]. Це відбулося за двадцять днів до приїзду Дж. Байдена.

Свій виступ Дж. Байден починає із сильної інтертекстуальності, цитуючи Папу Римського Івана Павла II, який має польське походження:

«Be not afraid. These were the first words that the first public address of the first Polish pope after his election in October of 1978, they were the words who would come to define Pope John Paul II. Words that would change the world» [30].

Даний старт має апелювати не тільки до морально-етичних цінностей поляків, а саме католицької віри, національної гідності, але й до історичного конфлікту між Європою та СРСР, під час якого Польща та Україна постраждали найбільше.

Якщо реципієнт не є громадянином Польщі, то для розуміння цінності даного інтертекстуального зв'язку доведеться зануритися у соціокультурний контекст та історичні передумови виникнення антагонізму. Коли буде отримана дана інформація, її можна пов'язати з тією, що повідомив Дж. Байден у своєму виступі. Таким чином, у даній ситуації потрібно розібрати:

1. що саме відбулося між Польщею та СРСР та як це пов'язано з війною в Україні;
2. яку роль відігравав Іван Павло II у відносинах між Польщею та СРСР.

Отже, під кінець Першої Світової війни, а саме 11 листопада 1918 року була заснована Польська республіка на чолі з Ю. Пілсудським. Вже 14 лютого 1919 року починається війна з СРСР через агресію більшовиків. Мотивом для війни було перенесення «комуністичної революції» на терени Європи.

Можливим рішенням, щоб зупинити війну, було впровадження тимчасового кордону між СРСР та Польщею – «лінія Керзона». Фактично прийняття цієї лінії означало б поступитися територією, що не задовольняло Польщу та СРСР з її експансіоністськими намірами. Наступ СРСР відкинув Польщу до околиць Варшави, але контратака Ю. Пілсудського 16 серпня 1920 року врятувала країну від катастрофи – «Диво над Віслою». За компромісним Ризьким миром 18 березня 1921 року більшовики відмовилися від комунізації Польщі.

Мир між СРСР та Польщею проіснував до 1 вересня 1939 року, коли Гітлер, підписавши німецько-радянський пакт про ненапад – «Молотова-Ріббентропа», розпочав Другу Світову війну з поділу Польщі. Результатом стали геноцид польських євреїв у концентраційних таборах, таких як Аушвіц, та різанина в Катині, де радянськими військовими було страчено 4000 військовополонених [15].

Отже, історія взаємовідносин Польщі та СРСР актуалізується у контексті війни в Україні: підступний напад з боку країни, яка є спадкоємцем радянських територій, інститутів [44; 14] та методів вирішення політичних конфліктів.

Після Другої Світової війни Польща стала комуністичною, увійшовши 14 травня 1955 року у Варшавський договір – соціалістичний блок, який розповсюджував вплив СРСР на терени східної Європи. І у 1978 році з'являється одна з найважливіших релігійних та політичних фігур Європи –

К. Войтила, або Іван Павло II, котрий був у цьому році обраним Папою Римським [14].

Набув свого антирадянського та згодом антиросійського значення Іван Павло II хоча б тому, що був відкритим та впливовим католиком, тоді як у комуністичних країнах власне християнська віра та інститут церкви були заборонені. Вплинувши на владу Польщі, католицька віра та церква стали символом опору комунізму не тільки на культурному, а й на політичному рівнях [37, с. 28–29].

Іван Павло II знав та активно апелював до історії своєї рідної країни задля консолідації суспільства. Його методи взаємодії були м'якими, але дієвими через сильну харизматичність персони. Вплив був настільки сильним, що під час церемонії отримання сану Папи лунали народні польські пісні – те національне, що СРСР намагалося придушити [37, с. 12–17].

Антикомуністична діяльність Івана Павла II була настільки успішною, що з боку СРСР були спроби знищити його репутацію у 1983 році. Для цього були розповсюджені плітки, що Іван Павло II мав позашлюбну дитину [35], але дані провокації не мали бажаного ефекту.

Зважаючи на наданий соціокультурний контекст та історичні передумови конфлікту, постать Івана Павла II набуває не тільки антирадянського, але й антиросійського значення.

Наступним сильним інтертекстуальним зв'язком є пряма цитата С. К'еркегора. При поверхневому ознайомленні з даним інтертекстуальним зв'язком вірогідне виникнення нерозуміння, яку роль виконує постать протестанта С. К'еркегор в одному контексті з антирадянським католиком Іваном Павлом II. Дана проблемна ситуація є прикладом того, що під час інтертекстуального аналізу можуть зустрічатися елементи, в яких важко прослідкувати контекстуальні зв'язки:

«It was a message that we'll overcome the cruelty and brutality of this unjust war. When Pope John Paul brought that message in 1979, the Soviet Union ruled with an iron fist behind an Iron Curtain. Then a year later, the solidarity

movement took hold in Poland... It reminds me of that phrase from the philosopher Kierkegaard, "Faith sees best in the dark." And they were dark moments» [30].

Як каже сам Дж. Байден, дана цитата має персональне значення та зв'язок, які пов'язані з його особистою травмою від втрати сина через рак. Слова С. К'єркегора у виступі є тим, що казала йому його дружина у той складний час. Таким чином, Дж. Байден повідомляє реципієнту у контексті війни наступне: у житті бувають періоди кризи віри, але це не слугує приводом зневіритися [38].

Наступна частина виступу Дж. Байдена вже посилається до загального нарративу, який склався ще до Холодної війни між США та СРСР, або, як його ще прийнято називати, «боротьба демократії з авторитаризмом» [47]. Оскільки даний інтертекстуальний зв'язок не є цитатою, а посиленням на нарратив, метою якого є навіювання певних асоціацій у реципієнта, то характеризується він як слабкий:

«Ten years later, the Soviet Union collapsed and Poland and Central and Eastern Europe would soon be free. Nothing about that battle for freedom was simple or easy. It was a long, painful slog. Fought over not days and months but years and decades. But we emerged anew in the great battle for freedom. A battle between democracy and autocracy. Between liberty and repression. Between a rules-based order and one governed by brute force» [30].

Згідно нарративу, демократичні цінності захищає антирадянський блок НАТО, тоді як російська сторона, країна-спадкоємиця СРСР, – авторитарні. Дане протистояння неодноразово згадувалося російською стороною як одна з причин для агресії по відношенню до України. Таким чином, агресія мала на меті недопущення розширення блоку НАТО на східну Європу. Дану вимогу виклав у 1990 році Л. Горбачов після входження Германії до блоку [26].

З одного боку, даний аргумент може здаватися легітимним для прихильників політичного реалізму, з іншого, коли Фінляндія приєдналася до НАТО [29], з російської сторони не було жодних агресивних дій чи

провокацій. Отже, даний привід для війни не має підґрунтя, що адресує Дж. Байден у наступному фрагменті:

«Let us remember that the test of this moment is the test of all time. A criminal wants to portray NATO enlargement as an imperial project aimed at destabilizing Russia» [30].

Також Дж. Байден використовує один з найпопулярніших прийомів американського політичного дискурсу, а саме цитування А. Лінкольна. Мета даного інтратекстуального зв'язку подібна до того, що мають посилання на Івана Павла II та С. К'єркегора: актуалізація важливості віри у справедливість у контексті війни в Україні. Якщо у даному зв'язку простежується наявність антологічного супротивника, як, наприклад, СРСР, то вона зводиться до дуалізму добра та зла, характерного для Християнства:

«In my own country, a former president named Abraham Lincoln voiced the opposing spirit to save our union in the midst of the Civil War. He said let us have faith that right makes might. Right makes might. Today, let us have that faith again» [30].

Під кінець своєї промови Дж. Байден знову посиляється на слова С. К'єркегора, перефразовуючи їх. Мета посилання остаточно актуалізувати війну в Україні навколо успішного європейського антирадянського досвіду. Сам інтратекстуальний зв'язок залишається незмінно сильним, не зважаючи на перефразування:

«Time and again history shows that. It's from the darkness moments that the greatest progress follows. And history shows this is the task of our time, the task of this generation. Let's remember the hammer blow that brought down the Berlin Wall, the might that lifted the Iron Curtain were not the words of a single leader, it was the people of Europe, who for decades fought to free themselves. Their sheer bravery opened the border between Austria and Hungary for the Pan-European Picnic. They joined hands for the Baltic Way. They stood for solidarity here in Poland. And together it was an unmistakable and undeniable force of the people that the Soviet Union could not withstand. And we're seeing it once again today for

the brave Ukrainian people showing that their power of many is greater than the will of any one dictator.

So, in this hour, let the words of Pope John Paul burn as brightly today. Never ever give up hope. Never doubt. Never tire. Never become discouraged. Be not afraid» [30].

Підбиваючи підсумки промови Дж. Байдена, найбільше було використано сильних інтертекстуальних зв'язків у вигляді прямих цитат. Найменше виявилось слабких інтертекстуальних зв'язків під час посилання на наратив. Мова є чіткою, а семантичний контекст здебільшого передбачуваним. Відповідно, у тексті реалізуються функції орієнтації та соціальної солідарності.

2.2. Аналіз політичних виступів у британському політичному дискурсі

Для аналізу британського політичного дискурсу буде обрано промову колишнього прем'єр міністра Великої Британії Б. Джонсона – колишнього, який склав повноваження 6 вересня 2022 року. Сам виступ був проголошений 3 травня 2022 року.

Цільовий адресат виступу є Верховна Рада України, через що для подальшої роботи важливо з'ясувати наступне: чи тільки депутати можуть сприймати даний виступ та його інтертекстуальні зв'язки? Оскільки депутати уособлюють волю їх обранців, то усе адресоване до Верховної Ради також має відношення й до громадян України. Протягом усього виступу можна спостерігати, що Б. Джонсон має на увазі і українських громадян, і військових, і депутатів, які разом складають «Україну».

Як і Дж. Байден, свій виступ Б. Джонсон починає з сильної інтертекстуальності. Різниця між двома політиками у тому, що Б. Джонсон у

зверненні до українців посилається на В. Черчіля – рідного та зрозумілого політика, у першу чергу, для народу Великої Британії [43].

У даному посиланні адресується історичний контекст, в якому Велика Британія перебувала у 1940 році. Тоді, як і Україна, Велика Британія залишилася майже один на один з супротивником, який мав кількісну та якісну перевагу у військовій силі. Проте ані Британія, ані Україна не здалися у своїй боротьбі проти агресора [18]:

«This is Ukraine's finest hour, I that will be remembered and recounted for generations to come. Your children and grandchildren will say that Ukrainians taught the world that the brute force of an aggressor counts for nothing against the moral force of a people determined to be free. They will say that Ukrainians proved by their tenacity and sacrifice that tanks and guns cannot suppress a nation fighting for its independence, and that is why I believe that Ukraine will win» [16].

Наступний фрагмент виступу пов'язаний з пропагандою російської сторони, яка за роки свого існування побудувала репутацію країни з надсучасною та численною армією з можливістю швидко знищити своїх ворогів. Однією з найбільш відомих фраз у контексті війни в Україні, яка зараз сприймається реципієнтами України та Британії з іронією, є: «Візьмемо Київ за три дні» [4]. Даний інтертекстуальний зв'язок можна розглядати і як сильний, тобто непряме посилання на фразу, і як слабку через посилання на наратив. Зважаючи на популярність фрази, посилання Б. Джонсона розглядатиметься як сильний інтертекстуальний зв'язок :

«And yet there were some who believed the Kremlin propaganda that Russian armour would be like an irresistible force going like a knife through butter, and that Kyiv would fall within days. Do you remember they said that? And people rang Volodymyr and offered him safe passage out of the country» [16].

Також Б. Джонсон посилається до наративу «боротьби демократії з авторитаризмом» [47]. На відміну від Дж. Байдена, даному наративу Б. Джонсон приділив найбільше уваги у своїй промові:

«You exposed Putin's historic folly, the gigantic error that only an autocrat can make. Because when a leader rules by fear, rigs elections, jails critics, gags the media, and listens just to sycophants, when there is no limit on his power – that is when he makes catastrophic mistakes ...

When an autocrat deliberately destroys these institutions, he might look as though he is strong and some people might even believe it, but he is sowing the seeds of catastrophe, for himself and for his country, because there will be nothing to prevent him committing another terrible mistake. Putin's mistake was to invade Ukraine, and the carcasses of Russian armour littering your fields and streets are monuments not only to his folly, but to the dangers of autocracy itself.

What he has done is an advertisement for democracy» [16].

Заключною частиною промови стала сильна інтертекстуальність у формі повторного посилення на В. Черчіля. Даний фрагмент нам більш цікавим тому, що у ньому співпадає не тільки контекстна ситуація, а й цільовий адресат. 26 грудня 1941 року В. Черчіль проголосив у Конгресі США: «Відтепер ми володарі своєї долі» [22]. Тобто, як і у промові Б. Джонсона, адресат В. Черчіля є законодавчий орган: у США це конгрес, а в Україні – Верховна Рада:

«And it is precisely because of your valour your courage your sacrifice that Ukrainians now control your own destiny: you are the masters of your fate, and no-one can or should impose anything on Ukrainians» [16].

Подібно до виступу Дж. Байдена, Б. Джонсон, з одного боку, віддає перевагу сильним інтертекстуальним зв'язкам, а з іншого, присвячує велику частину промови посиленню на наратив, що є слабкою інтертекстуальністю. Мова Б. Джонсона була чіткою, а семантичний контекст передбачуваним. Реалізовані функції: орієнтація та соціальна солідарність.

2.3. Аналіз політичних виступів в українському політичному дискурсі

В українському політичному дискурсі була обрана промова чинного президента України В. Зеленського, яка присвячена Дню незалежності 24 серпня 2022 року. Головний адресат є громадяни України, отже варто очікувати непередбачуваний семантичний контекст у промові та інтертекстуальних зв'язках.

Для подальшого аналізу було вирішено взяти саме англomовний варіант промови В. Зеленського. Даний вибір допомагає не тільки змінити перспективу, але й побачити, як сильні та слабкі інтертекстуальні зв'язки змінюються у результаті перекладу на іноземну мову.

В. Зеленський починає свою промову зі згадування минулої світової кризи, а саме пандемії COVID-19. Ця хвороба змусила обмежити людей у праві пересування всередині країни, не кажучи про мандрівки до іншої. Ізоляція стала причиною для загострення не тільки негативних психологічних станів, як, наприклад, відчуття відчуження [39], але й ускладнень у зовнішній та навіть внутрішній політиці майже в усіх країнах. Особливо загострилися відносини між США та Китаєм, про що зазначено в «Європейській зовнішній політиці під час COVID-19» 2020 року за авторством Ж. Бореля [19, с. 32-47].

Невідомо, чи адресує В. Зеленський тексти наукових досліджень чи на «Європейську зовнішню політику під час COVID-19», тому розглядатиметься дане посилання як слабка інтертекстуальність:

«Yesterday the world was not united. COVID-19 clearly showed: it's every man for himself. Ukraine has changed this in six months» [40].

У продовженні даного фрагменту промови В. Зеленський прямо адресує контекст російської агресії та те, як світ об'єднався навколо України. Проте варто зазначити, що миттєвої консолідації майбутніх країн-союзників

не було. Також були й ті країни, які не мали наміру втручатися у конфлікт. Наприклад, Італія, Угорщина та Німеччина не хотіли запроваджувати відповідних санкції у відповідь на російську агресію.

Політична ситуація змінилася, коли В. Зеленський відмовився покинути країну. Реакція серед західних країн на рішення В. Зеленського України була наступна: «наче Чарлі Чаплін став Вінстоном Черчілем» [32].

В результаті відбулася зміна політики багатьох країн: Швейцарія перестала бути нейтральною та запровадила санкції, Німеччина вклала 100 мільярдів доларів у свою армію попри традицію пацифізму, Євросоюз став розглядати Україну як потенційного члена. Після зміни політики пішла допомога Україні, якій передувало становлення тісних зв'язків В. Зеленського з лідерами інших країн [32].

Отже, «об'єднання світу» є прямим посиланням на статтю журналу TIME «How Volodymyr Zelensky Defended Ukraine and United the World». У свою чергу використання вже відомого нам наративу «боротьба демократії з авторитаризмом» є частиною того, що написано у даній статті. Таким чином, слабка інтертекстуальність переплітається з сильною у даному фрагменті:

«All world history textbooks will have a section "Times when Ukraine united the world". When democracy grew teeth again. When tyranny receives an answer in the language it understands» [40].

У наступному фрагменті В. Зеленський посилається на Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 року, у результаті якого українці проголосували за незалежність України. 24 серпня вийшла Постанова Верховної Ради Української РСР «Про проголошення незалежності України» [11].

Даний інтертекстуальний зв'язок важко охарактеризувати і як сильний, і як слабкий. З одного боку, сам референдум мав одне питання з відповіддю «так» або «ні», тому просто згадування цих двох слів у даному контексті можна розглядати як сильну інтертекстуальність. З іншого, можна розглядати дане посилання як наратив, який має навіяти асоціації. Щоб оминати

проблеми, пов'язані з релятивізмом, даний інтертекстуальний зв'язок буде визначатися як сильний:

«On February 24, we had to prove our words with deeds. On this day, the second all-Ukrainian referendum actually took place. Again – the main question. Again – a decisive choice. But this time it was necessary to say "yes" to independence not in the ballot, but in the soul and conscience. Go not to the precinct, but to the military commissariat departments, the territorial defense units, the volunteer movement, the information troops or simply work steadily and conscientiously in your place, at full strength, for a common goal» [40].

Також В. Зеленський адресував факт аморальних в умовах війни втечач депутатів Верховної Ради, суддів, бізнесменів до Монако. В один момент війни ситуація набула негативного розголосу, через що громадяни України надали зазначеним втікачам назву «елітні біженці» [3]. Даний інтертекстуальний зв'язок є слабким через посилення на наратив:

«We all changed. Someone was born again. As a person, individual, citizen, patriot, simply as a Ukrainian. And this, of course, is good news. Someone disappeared. Did not perish, did not die, but dissolved. As a person, individual, citizen, as a Ukrainian. And this is actually not bad news either. We will not hinder each other anymore. We made a choice. For some, it is Mariupol. For some – Monaco» [40].

У наступному фрагменті інтертекстуальний зв'язок був втрачений у результаті перекладу на англійську мову. Якби промову було розглянуто мовою оригіналу, перехід В. Зеленського на російську мову був наглядним. Зміна мови має на меті іронічно послатися на популярний міф про «братні народи» та підкреслити його протиріччя у контексті війни. Отже, дана проблемна ситуація свідчить про те, що під час проведення інтертекстуального аналізу потрібно звертатися з мовою оригіналу.

Сам інтертекстуальний зв'язок, а це зміна мови, є слабким, бо також посиляється на наратив без прямих зв'язків з іншими текстами. Для того, щоб

підтвердити, що дане у зазначеному фрагменті В. Зеленський посилається на наратив, не просто цитує, потрібно звернутися до міфу про «братні народи».

Даний міф виник, згідно вченого-історика Я. Грицака, у XVII столітті [12]. Його продовжують використовувати у російських ЗМІ, не зважаючи на скоєні воєнні злочини з російського боку, які, згідно Конвенції ООН «Про запобігання злочину геноциду та покарання за нього» 9 грудня 1948 року, мають геноцидний характер. Наприклад, насильне перевезення дітей у можливому обсязі у 705 тисяч [5]. На протипагу приводиться Велика Британія, яка не є сусідньою країною з настільки ж тісним історичним контекстом взаємовідносин, але виступає у ролі союзника:

«And Johnson, who speaks English, is much more understandable and close to us than murderers, rapists and looters who did it in Russian» [40].

У останньому фрагменті інтертекстуальний зв'язок виражений посиленням на «Заповіт» Т. Шевченка через слово «shackles». У даному випадку англійська мова передає увесь сенс через його концентрацію в одному слові:

«Поховайте та вставайте.

Кайдани порвіте

І вражою злою кров'ю

Волю окропіте» [13].

З одного боку, для того, щоб назвати інтертекстуальний зв'язок сильним, не достатньо одного слова, на яке посилається автор. З іншого, Т. Шевченко в українській культурі сприймається як символ нації. Таким чином, вірогідно те, що В. Зеленський справді посилається на письменника:

«And we don't sit down at the negotiating table because of fear, with a gun pointed at our head. For us, the most terrible iron is not missiles, aircraft and tanks, but shackles. Not trenches, but fetters» [40].

У підсумку, В. Зеленського віддає перевагу саме слабкими інтертекстуальними зв'язками, а не сильними. Як вже було зазначено на початку аналізу, насиченість слабкими інтертекстуальними зв'язками

пов'язана з нативним реципієнтом, який здатен сприймати непередбачуваний семантичний контекст. Таким чином, простежується кореляція: слабка інтертекстуальність передбачає низьку передбачуваність семантичного контексту, а сильна – високу.

Мова В. Зеленського також була чіткою, як у Дж. Байдена та Б. Джонсона, але відсутня кореляція. Тому чіткість мови варто розглядати як просту преференцію.

Як у попередньо проаналізованих політиків, функції, які виконує промова В. Зеленського, є соціальний контроль, орієнтація та соціальна солідарність.

Не зважаючи на спільність, чіткої кореляції між функціями та контекстом не простежується. З одного боку, є раціональним очікувати від політика під час виступу реалізацію, наприклад, консолідуючої функції у контексті війни. З іншого, потрібно розуміти, що різні політики будуть намагатися виконати різні функції, залежно від політичних цілей. У промові В. Зеленського реалізована консолідуюча функція.

Висновки до розділу 2

Отже, було проведено інтертекстуальний аналіз текстів у трьох політичних дискурсах зі спільним контекстом: американському, британському та українському. Основними функціями у представлених текстах є: соціальний контроль, орієнтація та соціальна солідарність. Кореляції між контекстом та функціями не простежується.

Для реалізації зазначених функцій використовувалися переважно сильні інтертекстуальні зв'язки.

Основою виступу Дж. Байдена є посилання на відому та важливу адресату постать Івана Павла II, а саме завдяки використанню сильних

інтертекстуальних зв'язків. Загально даний виступ можна охарактеризувати як чіткий у мові та з наявним передбачуваним семантичним контекстом.

Промова Б. Джонсона подібна до виступу Дж. Байдена, зважаючи на насиченість сильних інтертекстуальних зв'язків. Відрізняється промова Б. Джонсона тим, що у його промові наявні посилання на В. Черчіля, який не є нативною історичною постаттю для адресата, Верховної Ради України. Не зважаючи на зазначену різницю, промова має передбачуваний семантичний контекст та чіткість мови, що дозволяє провести інтертекстуальний аналіз без втрати зв'язків.

Меншими за кількістю були слабкі інтертекстуальні зв'язки, які мали посилання на наратив «боротьби демократії з авторитаризмом», що має викликати навіювати асоціації.

В. Зеленський, на відміну від попередніх політиків, приділяє більше уваги слабким інтертекстуальним зв'язкам, посилаючись не тільки на інтернаціональні наративи, а й українські. У результаті, семантичний контекст промови став непередбачуваним навіть при чіткості мови.

Під час перекладу з української на англійську мову, було втрачено один слабкий інтертекстуальний зв'язок, коли В. Зеленський почав використовувати російську у своїй промові. Дана проблема не зустрічалася під час посилання на Т. Шевченка.

Проведені інтертекстуальні аналізи можуть слугувати не просто як приклад, фрейм, який можна наслідувати, але вони дають можливість зрозуміти, з якими особливостями зустрінеться учень профільної школи.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСІВ ДЛЯ УЧНІВ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

3.1. Особливості інтеграції інтертекстуального аналізу у процес навчання іноземної мови для учнів профільної школи

Зважаючи на проведені інтертекстуальні аналізи, знаходження інтертекстуальних зв'язків у тексті є вимогливим процесом. Для інтертекстуального аналізу потрібно:

1. мати базові уявлення про інтертекстуальність та як вона пов'язана з соціокультурним контекстом. Знання засобів, тропів, вираження інтретекстуальних зв'язків необов'язково. Поділивши усе на сильну та слабку інтертекстуальність задачу було звужено до наявності або відсутності лапок. Якщо лапки є, тоді, вірогідно, це цитата, посилання якої легше знайти та перевірити. Якщо лапок нема, тоді потрібно провести детальне дослідження усіх елементів, які викликають питання;
2. мати базові знання про:
  - автора тексту;
  - соціокультурний контекст, в якому автор жив чи до якого звертається;
  - історію діяльності автора;
3. володіти таргетованою мовою, яку вживає автор. Зважаючи на результат інтертекстуального аналізу промови В. Зеленського, переклад може зруйнувати слабкий інтертекстуальний зв'язок, тому значення володіння таргетованою мовою високе. Також рекомендується мати досвід комунікації з представниками даної мови;

4. рекомендується цікавитися політичним дискурсом та усім, що його наповнює. Також це стосується й інших дискурсів, які переплітаються з політичним, а саме юридичного, економічного, історичного та наукового.

Отже, доцільним є поставити питання: який рівень знань забезпечує профільна освіта України? Щоб надати відповідь на дане питання, звернемося до українського законодавства, яке регламентує освітній процес – «Закон про освіту» за редакцією від 02.07.2023.

У законі потрібно звернутися до другого розділу «Структура освіти», стаття 12. У даній статті відображені наступні головні компетентності, завдяки яким учень:

- має вільно володіти державною мовою;
- бути здатним спілкуватися рідною та іноземними мовами [8].

Володіння державною мовою не має становити проблем для учнів профільної школи. Рівень володіння іноземною має бути розглянутий детальніше.

У навчальній програмі з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням для 10-11 класів зазначено, по-перше, що профільне навчання відбувається відповідно до цілей та змісту обраних учнями курсів за вибором. Також передбачається професійно зорієнтоване володіння іноземною мовою на поглибленому рівні. По-друге, учні які вивчають першу іноземну мову, на кінець 11-го класу учні загальноосвітнього навчального закладу мають досягти рівня B1. Учні профільної або спеціалізованої школи з поглибленим вивченням іноземної мови досягають рівня B2 [6, с. 4].

Таким чином, учень профільної школи є тим, хто за своєю волею висловив бажання навчатися за поглибленою програмою та обрав курс за вибором. Небезпідставно очікувати від учнів профільної школи високий рівень вмотивованості вивчати іноземну мову.

Також варто зазначити, володіння мовою на рівні B2 є більш, ніж достатнім для проведення інтертекстуального аналізу. Згідно Загальноєвропейських рекомендації з мовної освіти загальний учень:

- може чітко висловлювати свої думки без особливих ознак того, що їй доводиться обмежувати те, що вона хоче сказати;
- володіє достатнім мовним запасом, щоб давати чіткі описи, висловлювати точку зору та розвивати аргументи без особливого пошуку слів/знаків, використовуючи для цього деякі складні форми речень [24].

Важливими для інтертекстуального аналізу є і компетентності, які зможуть полегшити учню процес його проведення. У Законі України «Про структуру освіти» відображені наступні компетентності:

- громадянська та соціальна компетентності;
- культурна компетентність;
- підприємливість та фінансова грамотність [8].

У результаті, учень профільної школи має оперувати базовими ціннісними поняттями, такими як рівність, справедливість тощо. Володіння даними поняттями є важливим для розуміння соціокультурного контексту.

Підбиваючи підсумки, можна стверджувати, профільна освіта передбачає достатній рівень володіння англійською мовою та надає необхідні ціннісні поняття для проведення інтертекстуального аналізу. Ознайомитися з інтертекстуальністю учні профільної школи можуть завчасно. Інтерес до політичного дискурсу є рекомендованим, а не обов'язковим.

3.2. Планування стратегії навчання інтертекстуального аналізу на уроках англійської мови

Окресливши рівень профільної освіти, постає необхідність планування стратегії. Ґрунтується дане рішення на тому, що навчання інтертекстуального аналізу у профільній школі не може бути реалізоване протягом декількох уроків.

По-перше, потрібно дізнатися, скільки часу відводиться для реалізації зазначеної програми. Для цього потрібно звернутися до Закону України «Про повну загальну середню освіту» за редакцією від 05.06.2023.

У першому розділі «Загальні положення», стаття 4, стверджується, що профільна освіта здобувається протягом трьох років. Це протирічить навчальній програмі, в якій всього два роки, тобто 10-ий та 11-ий класи відповідно [9]. Пояснюється дана невідповідність тим, що на нинішньому етапі реформування системи освіти ця зміна ще має бути реалізована у рамках програми «НУШ». Згідно законодавства, основні положення наступні:

- «до 1 вересня 2024 року уряд має затвердити плани формування мережі закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, з урахуванням вимог цього Закону до ліцеїв, щодо безпечного, інклюзивного та цифрового освітнього простору, демографічних показників розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, спроможності територіальних громад, профілізації старшої профільної школи і необхідності охоплення на відповідній території усіх профілів навчання, визначених законодавством, з метою гарантування і забезпечення права кожного учня на вибір відповідного профілю навчання;
- для започаткування та проведення освітньої діяльності комунального ліцею засновник має забезпечити відповідність такого закладу освіти

вимогам, що визначені цим Законом, положенням про ліцей та ліцензійними умовами. Це стосується й функціонування у ліцею не менше двох класів за трьома профілями навчання на рівні профільної середньої освіти протягом десяти-дванадцяти років навчання учнів;

- при формуванні проектів державного бюджету на 2022-2030 роки передбачати субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа», у тому числі з метою запровадження трирічної профільної середньої освіти у рамках дванадцятирічної повної загальної середньої освіти» [10].

Проаналізувавши зарубіжний досвід навчання інтертекстуального аналізу, було помічено велику різницю у часі, який виділяється на реалізацію даного освітнього процесу. Наприклад, згідно базового державного стандарту 2010-ого року з англійської мови, розроблений Центром передового досвіду Національної асоціації губернаторів та Радою керівників шкіл штатів Америки, інтертекстуальному аналізу вчать з 6-ого по 12-ий клас.

Отже, учні профільної школи не мають достатньо часу для того, щоб навчитися проводити інтертекстуальний аналіз. З одного боку, дану проблему можна вирішити шляхом підвищення рівня інтенсивності навчання інтертекстуального аналізу. З іншого, через вимогливість даного аналізу доцільним є не інтенсифікація, а планомірне, поступове навчання.

Оскільки попередньо розглянута навчальна програма з іноземних мов не адресує інтертекстуальність, то навчання відповідного аналізу повністю залежить від ініціативи вчителя. Таким чином, залишається лише інтенсифікувати процес.

Також у зазначеному стандарті визначені предметні компетентності, згідно яких учень має вміти:

1. «Основні ідеї та призначення, мета тексту:

- уважно читати, щоб визначити, про що йдеться у тексті. Робити логічні висновки. Цитувати конкретні текстові фрагменти при письмі чи говорінні, щоб підтвердити висновки на основі тексту;
- визначати центральні ідеї та теми тексту, аналізувати їх розвиток. Узагальнювати ці головні ідеї;
- аналізувати, чому та яким чином індивіди, події, ідеї розвиваються та взаємодіють протягом тексту.

2. Творення та структура:

- тлумачити слова та фрази у контексті їхнього вживання у тексті, зокрема визначати технічні, конотативні та переносні значення. Аналізувати, як конкретний вибір слів впливає на зміст або тон;
- аналізувати структуру текстів, зокрема, як окремі речення, абзаци та більші частини тексту, наприклад, розділ, глава, сцена чи строфа пов'язані між собою та з цілим;
- оцінювати, як точка зору або мета формує зміст і стиль тексту.

3. Інтеграція знань та ідей:

- інтегрувати та оцінювати контент, який представлений у різних форматах та на різних носіях, у тому числі візуально, кількісно та словесно;
- виокремлювати та оцінювати аргументи, конкретні твердження у тексті, включаючи обґрунтованість аргументації, релевантність та достатність доказів;
- аналізувати, як у двох або більше текстах розглядаються схожі теми або питання, щоб поглибити знання або порівняти підходи авторів.

4. Діапазон читання та рівень складності тексту:

- проводити детальне аналітичне читання складних літературних та інформаційних текстів» [23, с. 35].

При порівнянні можна побачити, що дані компетентності вже були реалізовані під час проведення інтертекстуальних аналізів, але не окреслені.

Також, як було зазначено, у навчальній програмі з іноземних мов інтертекстуальності не приділяється увага. Таким чином, даний стандарт доцільно використати для подальшої роботи, інтегрувавши його з вимогами до інтертекстуального аналізу. У результаті, процес аналізу стане структурованим та більш зрозумілим для учнів профільної школи

Дана інтеграція є основою стратегії, згідно якої структуруватиметься навчальний процес інтертекстуального аналізу. Отже, план дій, поділений на етапи, наступний:

1. Підготовчий етап:

- Ознайомитися, вивчити та закріпити базові поняття про інтертекстуальність та політичний дискурс;
- детально вивчити біографію автора тексту, обраного на інтертекстуальний аналіз;
- детально розглянути та вивчити соціокультурний контекст, в якому знаходиться текст та автор.

2. Основний етап:

- первинний аналіз тексту: про що йдеться та яка головна ідея;
- аналіз структури тексту: як форма впливає на зміст та відображає ідею автора, як стиль тих чи інших слів впливають на тон та зміст;
- інтертекстуальний аналіз тексту: співставлення інформації, представленої у тексті, з отриманими знаннями про біографію автора та соціокультурного контексту під час підготовчого етапу, знаходження інтертекстуальних зв'язків;
- аналіз знайдених інтертекстуальних зв'язків: визначення виду цих зв'язків, як вид відображає мету автора.

3. Завершальний етап:

- підбиття підсумків інтертекстуального аналізу: висвітлення загальної інформації про текст, його соціокультурний контекст, інтертекстуальні

зв'язки та що вони значать по відношенню до мети, яка функція політичного дискурсу реалізовується.

Для реалізації запланованої діяльності до кожного з етапів були розроблені два комплекси завдань, які поділені на усну та письмову форми діяльності. Завдання комплексів знаходяться у межах політичного дискурсу, тому учням доведеться працювати з відповідними текстами: промова, дебати, виступ тощо.

3.3. Розробка комплексів завдань з навчання інтертекстуального аналізу у політичному дискурсі для учнів профільної школи

Підготовчий етап. На початку навчання інтертекстуального аналізу учні мають бути ознайомленими з інтертекстуальністю та політичним дискурсом, вивчити базові поняття та закріпити отриманні знання. Таким чином, першими завданнями будуть:

- вивчення поняття інтертекстуальності та типів зв'язку: вчитель надає учням необхідний готовий матеріал про інтертекстуальність, а саме базове поняття та на які типи ділиться зазначене явище. Наданий матеріал закріплюється завдяки опитуванню [додаток А];
- вивчення поняття політичного дискурсу та його особливостей: вчитель надає готовий матеріал про поняття політичного дискурсу. Особливості даного дискурсу, а саме динаміка взаємодії між реципієнтом та політиком, пояснюються завдяки проблемній ситуації [додаток А];
- простий інтертекстуальний аналіз текстів: для закріплення вивченого матеріалу про інтертекстуальність вчитель демонструє два тексти, де перший посилається на другий. Учні мають прочитати дані тексти та зіставити їх, щоб знайти інтертекстуальні зв'язки. Відбір матеріалу

вчителем не обмежується, але є вимога: усі тексти мають бути вилучені з політичного дискурсу, в якому вони оперують [додаток А];

- вивчення функцій політичного дискурсу: вивчаючи політичний дискурс, вчитель має приділити особливу увагу функціям, які реалізуються у його межах. Для ознайомлення та вивчення даних функцій вчитель має надати готовий матеріал. Його закріплення має відбуватися через написання коротких політичних текстів, характер та функція яких залежить від обраної учнем проблеми [додаток Б].

Закріпивши наданий матеріал, у вчителя та його учнів є вибір: або перейти до вивчення біографії обраного політичного діяча, або до соціокультурного контексту, в якому він проживав. Порядок вивчення у даній ситуації є цілковитою перевагою вчителя.

Наступним розглядатиметься вивчення біографії. Основним завданням є читання біографічних матеріалів, які учні знаходять та опрацьовують самостійно. Для закріплення зазначеного матеріалу виконуються такі завдання:

- рольова гра: є творчою колективною справою, під час виконання якої один з учнів бере на себе роль обраного політичного діяча. Даний учень має достовірно презентувати біографічний матеріал для класу, попередньо узагальнивши матеріал через емпатію. Також передбачається інтерактивна складова, яка полягає у задаванні питань до ролівої постаті від інших учнів [додаток А];
- проведення інтерв'ю: є різновидом ролівої гри з метою опитування, отже, контролю знань. Один учень має узяти на себе роль інтерв'юера, а інший – роль обраного політичного діяча. Дане завдання поділено на дві частини: підготовку інтерв'юера [додаток Б] та проведення інтерв'ю [додаток А].

Для завершення підготовчого етапу учням необхідно вивчити соціокультурний контекст. І автор, і його текст не можуть бути відірваними від соціокультурного контексту, зважаючи на особливості політичного

дискурсу. Як і під час вивчення біографії, основним завданням є самостійне знаходження, читання та опрацювання матеріалів. Для закріплення даного матеріалу завданням може слугувати:

- рольова гра: як і під час опрацювання біографічного матеріалу, учню пропонується узяти на себе роль вже не політичного діяча, а іншої звичайної людини, яка жила чи досі живе в обраному соціокультурному контексті. Як тільки роль була обрана, учень має розповісти іншим про різні аспекти свого життя від першої особи. Закінчується завдання питаннями з боку інших учнів [додаток А].

Основний етап. На даному етапі передбачено роботу з текстом обраного політичного діяча та проведення інтертекстуального аналізу. Перед цим вчитель має налаштувати учнів на роботу з текстом ще до того, як він буде прочитаний. Отже, першими завданням основного етапу є:

- передбачення: перед тим, як учні почнуть опрацьовувати текст, вчитель може попросити їх сформулювати певні очікування, зважаючи тільки на заголовок тексту. Таким чином, учні мають відповісти на наступні питання: про що буде текст, яка його головна ідея та які інтертекстуальні зв'язки можуть зустрітися під час опрацювання тексту [додаток Б];
- аналіз структури тексту: учні мають прочитати текст та визначити не тільки зміст та ідею тексту, а й цільового реципієнта та стиль, який обрав автор. Також і вчитель, і учні мають визначити, як стиль та форма впливають на зміст тексту [додаток Б].

Основним та останнім завданням даного етапу є:

- проведення інтертекстуального аналізу: учням необхідно прочитати текст та знайти усі інтертекстуальні зв'язки, визначити їх вид та надати їм достовірну інтерпретацію. Для цього учні мають зіставити усю інформацію, яку вони отримали під час підготовчого етапу та початку основного [додаток Б].

Завершальний етап. На даному етапі учні мають узагальнити та описати результати інтертекстуального аналізу разом з визначенням актуальності інформації, яку вони отримали під час підготовчого етапу. Отже, останнім завданням є:

- написання висновків: учні мають написати роботу, в якій би вони презентували головні результати власних інтертекстуальних аналізів. По-перше, необхідно зазначити, яку інформацію про автора та соціокультурний контекст учнями було вивчено, яка актуальність даних знань. Далі учні мають перелічити та систематизувати інтертекстуальні зв'язки, які були знайдені у тексті, та зазначити їх види. Останнім є визначення функції, що реалізовується у межах політичного дискурсу, в якому знаходиться текст [додаток Б].

Підсумовуючи, дані комплекси завдань мають підготувати учнів профільної школи до проведення інтертекстуального аналізу, зорієнтувавши їх на пошук та опрацювання необхідної інформації: біографічного матеріалу, соціокультурного контексту, структурних елементів та стилю тексту. Вчитель може адаптувати дані комплекси завдань для опрацювання текстів інших дискурсів.

Висновки до розділу 3

Задля проведення інтертекстуального аналізу були введені наступні вимоги на основі попередньо проведених аналізів зазначених політичних дискурсів: мати мінімальне уявлення про інтертекстуальність та як вона пов'язана з соціокультурним контекстом; мати базові знання про: автора тексту; соціокультурний контекст, в якому автор жив чи до якого звертається; історію діяльності автора; володіти таргетованою мовою автора; опціонально цікавитися всім, що пов'язано з політикою.

Інтертекстуальний аналіз є вимогливим, але профільна програма освіти України надає необхідний рівень знань для учнів. У результаті, введення в інтертекстуальний аналіз має відбуватися без особливих складнощів.

Для подальшої роботи була розроблена стратегія навчання інтертекстуального аналізу у профільній школі. Необхідність стратегії пояснюється тим, що навчання учнів профільної школи інтертекстуального аналізу не може бути реалізоване протягом декількох уроків.

У основі даної стратегії було покладено базовий державний стандарт 2010-року з англійської мови, розроблений Центром передового досвіду Національної асоціації губернаторів та Радою керівників шкіл штатів Америки. Синтезувавши даний стандарт з зазначеними вимогами інтертекстуального аналізу, були сплановані основні етапи та дії: підготовчий, основний та завершальний.

На підготовчому етапі учні мають: ознайомитися, вивчити та закріпити базові поняття про інтертекстуальність та політичний дискурс; детально вивчити біографію автора тексту, обраного на інтертекстуальний аналіз; детально розглянути та вивчити соціокультурний контекст, в якому знаходиться текст та автор.

На основному етапі учні мають виконати наступні дії: первинний аналіз тексту; аналіз структури тексту; інтертекстуальний аналіз тексту; аналіз знайдених інтертекстуальних зв'язків.

На завершальному етапі учні підбивають підсумки інтертекстуального аналізу у письмовій формі.

Для реалізації запланованої стратегії до кожного з етапів були розроблені два комплекси завдань, які поділені на усну форму діяльності та письмову. Отже, завданнями для підготовчого етапу є: вивчення поняття інтертекстуальності та типів зв'язку; вивчення поняття політичного дискурсу та його особливостей; простий інтертекстуальний аналіз текстів; вивчення функцій політичного дискурсу; рольова гра при вивченні біографії та соціокультурного контексту; проведення інтерв'ю.

Завданнями основного етапу є: передбачення; аналіз структури тексту; проведення інтертекстуального аналізу.

Завершальний етап має лише одне завдання, суть якого полягає у підсумку проведеної роботи у письмовій формі.

Розроблені комплекси завдань мають зорієнтувати на знаходження необхідної інформації та підготувати учнів профільної школи до проведення інтертекстуального аналізу. Вчитель може адаптувати дані комплекси завдань для опрацювання інших дискурсів.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеної роботи було досліджено явище інтертекстуальності. Основними науковцями, які присвятили чимало праць, щоб дослідити дане явище, були Р. Барт та Ю. Крістева.

Ю. Крістева трактувала інтертекстуальність процес, у результаті якого з'являється текст, який посилається на інші – мозаїка цитат. Зі свого боку Р. Барт вбачав інтертекстуальність радикально: кожен текст є повністю зібраним з цитат – інтертекст, який залежить від соціокультурного контексту.

Підходи Р. Барта та Ю. Крістєвої передбачають повний чи частковий розчин персони автора, тому для подальшої роботи було зведено поліфонічну природу суб'єктів до мінімуму. Таким чином, результати інтертекстуального аналізу будуть підлягати об'єктивному оцінюванню.

Сутність явища залишилося незмінним: інтертекстуальність є посиленням одного тексту на інший.

Визначаючи види інтертекстуальності, основною була взята класифікація Л. Жені. Ґрунтується даний вибір на тому, що підходи інших вчених можна звести до визначення сильних (явних) та слабких (неявних) інтертекстуальних зв'язків, яке й наводить Л. Жені.

Д. Алкебаєва розглядає дискурс як комунікацію між адресантом (політиком), та адресатом (реципієнтом). Також дискурс враховує вербальні, невербальні мовні засоби, ментальні проблеми, наміри комунікантів та засоби комунікації.

Політичний дискурс, згідно Л. Нагорної, розглядається не тільки як комунікація, а й політична діяльність політиків. Також Л. Нагорна вбачає труднощі взаємодії між політиком та реципієнтом. Суть проблеми у тому, що політик намагається збільшити дистанцію, а реципієнт – зменшити. З іншого боку, адже або при занадто розширеній дистанції політичний дискурс стає неможливим.

Для балансу чи його зміни у межах політичного дискурсу реалізуються наступні функції: соціальний контроль, легітимізації влади, відтворення влади, орієнтація, соціальна солідарність, соціальна диференціація, агональна функція акціональна функція.

Інтертекстуальність у політичному дискурсі відіграє роль засобу політичного впливу. Отже, функції впливу інтертекстуальності є тотожними до тих, що реалізуються у межах політичного дискурсу.

Для успішного політичного впливу потрібно також зважати на контекст, чистоту таргетованої мови та передбачуваність її семантичного контексту.

Було проведено інтертекстуальний аналіз трьох політичних дискурсів: американського, британського та українського. Основні реалізовані функції у проаналізованих політичних дискурсів є: соціальний контроль та солідарність, орієнтація.

Дані функції обумовлені спільним контекстом війни в Україні. Для їх реалізації Дж. Байден та Б. Джонсон послуговуються переважно сильними інтертекстуальними зв'язками. В. Зеленський приділяє більше уваги саме слабким інтертекстуальним зв'язкам, посиляючись не стільки на інтернаціональні наративи, скільки на українські.

Необхідно зазначити й те, що під час перекладу промови В. Зеленського з українського на англійський значення одного слабого інтертекстуального зв'язку було зруйновано. Таким чином, було визначено проблему перекладу та необхідність звірятися з оригіналом тексту.

Проведені інтертекстуальні аналізи дають можливість зрозуміти, з якими особливостями зустрінеться учень профільної школи. Отже, на основі даних аналізів були визначені наступні вимоги до інтертекстуального аналізу: розуміти, що таке інтертекстуальність; знати автора тексту та відповідний соціокультурний контекст; володіти відповідною таргетованою мовою; опціонально цікавитися політикою.

У результаті вивчення відповідних документів української законодавчої сфери та навчальних програм, було визначено, що профільна освіта в Україні має змогу надати необхідні для учнів знання.

Для подальшої роботи була розроблена стратегія навчання інтертекстуального аналізу у профільній школі завдяки синтезу базового американського державного стандарту 2010-року з англійської мови та зазначених вимог. У результаті були сплановані основні етапи: підготовчий, основний та завершальний етапи. Також до кожного етапу був спланований план дій.

Отже, для реалізації запланованої стратегії були розроблені два комплекси завдань: один орієнтований на усну форму діяльності, інший – письмову. Усі завдання були розподілені відповідно до зазначених етапів.

Для підготовчого етапу були розроблені наступні завдання: вивчення поняття інтертекстуальності та типів зв'язку; вивчення поняття політичного дискурсу та його особливостей; простий інтертекстуальний аналіз текстів; вивчення функцій політичного дискурсу; рольова гра при вивченні біографії та соціокультурного контексту; проведення інтерв'ю.

Для основного етапу завданнями є: передбачення; аналіз структури тексту; проведення інтертекстуального аналізу.

Завданням для завершального етапу написання підсумків проведеної роботи.

Розроблені комплекси завдань мають, по-перше, зорієнтувати на знаходження необхідної інформації та, по-друге, підготувати учнів профільної школи до проведення інтертекстуального аналізу. Якщо вчителю потрібно проаналізувати текст з іншого дискурсу або ввести зміни відповідно до певної навчальної ситуації, він має змогу адаптувати дані комплекси завдань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барт Р. Вибрані роботи. Семіотика. Поетика. *Інтернет-бібліотека української студентської літератури з юридичних дисциплін*. URL : <https://ibl.pp.ua/3/011181.html> (дата звернення: 12.06.2023).
2. Барт Р. Від твору до тексту : Антологія світової літературної-критичної думки ХХ ст. 2-е вид., доповнене. Львів : Літопис, 2001. 832 с.
3. «Батальйон Монако»: як українські депутати, судді та бізнесмени розважаються на Лазуровому узбережжі. *Репортаж ТСН*. URL : <https://tsn.ua/groshi/batalyon-monako-yak-ELITNI-ukrayinski-bizhenci-rozvazhayutsya-na-lazurnomu-uzberezhzhi-2136859.html> (дата звернення: 21.08.2023).
4. Від «візьмемо Київ за два дні» – до «поїдемо до Гааги»: як за 10 місяців війни змінюється риторика пропаганди. *Ексклюзив ТСН*. URL : <https://tsn.ua/exclusive/vid-vizmemo-kiyiv-za-dva-dni-do-poyidemo-do-gaagi-yak-za-10-misyaciv-viyni-zminyuvalas-ritorika-propagandi-2242945.html> (дата звернення: 15.08.2023).
5. Навіщо росіяни вивозять українських дітей і як їх повернути. *Організація BBC News Україна*. URL : <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63787575> (дата звернення: 29.07.2023).
6. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf> (дата звернення: 04.09.2023).
7. Нагорна Л. Політична мова і політика. Діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ : Світогляд, 2005. 315 с.

8. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти: Закон України від 15.07.2021 № 1658-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1658-20#Text> (дата звернення: 03.09.2023).
9. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2657-VIII. Дата оновлення: 02.07.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n186> (дата звернення: 03.09.2023).
10. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 р. № 716-IX. Дата оновлення: 05.06.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 03.09.2023).
11. Про проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради Української РСР від 24.08.1991 р. № 1427-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text> (дата звернення: 21.08.2023).
12. Я. Грицак Як виник міф про «братні народи»? Київ : Український інститут Національної пам'яті. URL : <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/rosiysko-ukrayinska-viyna-istorychnyy-kontekst/yaroslav-grycak-yak-vunuk-mif-pro-bratni-narody> (дата звернення: 22.08.2023).
13. «Як умру, то поховайте...». Т. Шевченко Зібрання творів. *Ізборник*. Київ : 2003. 371 с. URL: <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev146.htm> (дата звернення: 22.08.2023).
14. A guide to the United States' history of recognition, diplomatic, and consular relations, by country, since 1776: Union of Soviet Socialist Republics (USSR). *Office of the Historian*. URL : <https://history.state.gov/countries/soviet-union> (дата звернення: 29.07.2023).
15. Accommodation with the ruling governments. *Encyclopedia Britannica*. URL : <https://www.britannica.com/place/Poland/Accommodation-with-the-ruling-governments> (дата звернення: 29.07.2023).
16. Address to the Parliament of Ukraine. *Online Speech Bank American Rhetoric*. URL :

<https://www.americanrhetoric.com/speeches/borisjohnsonukraineparliament.htm>
(дата звернення: 06.08.2023).

17. Alkebayeva D. *Pragma-stylistics of the Kazakh language*. Almaty : Kazakh University Press, 2014. 220 p.

18. Baldwin and the abdication crisis. *Encyclopedia Britannica*. URL : <https://www.britannica.com/place/United-Kingdom/Baldwin-and-the-abdication-crisis> (дата звернення: 07.08.2023).

19. Borrel J. European foreign policy in times of COVID-19. *European Union External Action*. Belgium : Bietlot, 2021. 304 p.

20. Bradlow A., Alexander J. Semantic and phonetic enhancements for speech-innoise recognition by native and non-native listeners. *The Acoustical Society of America journal*. 2007. P. 2339–2349.

21. Bradlow A., Bent T. The clear speech effect for non-native listeners. *The Acoustical Society of America journal*. 2002. P. 272–284.

22. Churchill W. Addressing a joint session of US Congress. *America's National Churchill Museum*. URL : <https://www.nationalchurchillmuseum.org/churchill-address-to-congress.html>
(дата звернення: 07.08.2023).

23. Common Core State Standards for English Language arts & Literacy in History/Social Studies, Science, and technical Subjects. URL : <https://learning.ccsso.org/wp-content/uploads/2022/11/ADA-Compliant-ELA-Standards.pdf> (дата звернення: 29.07.2023).

24. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Strasbourg, 2020. 278 p.

25. Culler J. *The pursuit of signs: Semiotics, literature, deconstruction*. London : Routledge and Kegan, 2001. 304 p.

26. Did NATO expansion really cause Putin's invasion. *American Foreign Service Association*. URL : <https://afsa.org/did-nato-expansion-really-cause-putins-invasion> (дата звернення: 29.07.2023).

27. Eliot T. Notes towards defining the culture. London : Faber and Faber limited, 1949. 123 p.
28. Fairclough N. Discourse and social change. Cambridge : Polity Press, 1992. 251 p.
29. Finland joins NATO as 31st Ally. *North Atlantic Treaty Organization news*. URL : https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_213448.htm (дата звернення: 29.07.2023).
30. Full transcript of President Biden's speech in Warsaw on Russia's invasion of Ukraine. *abcNEWS magazine*. URL : <https://abcnews.go.com/Politics/full-transcript-president-bidens-speech-warsaw-russias-invasion/story?id=83690301> (дата звернення: 29.07.2023).
31. How Volodymyr Zelensky Defended Ukraine and United the World. *TIME journal*. URL : <https://time.com/6154139/volodymyr-zelensky-ukraine-profile-russia/> (дата звернення: 15.08.2023).
32. Jenny L. The strategy of forms. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. P. 34–36.
33. Kristeva J. Psychoanalysis and modernity. New York : State University of New York Press, 2004. 320 p.
34. Kristeva J. Word Dialogue and novel. New York : Columbia University Press, 1986. P. 34–61.
35. Nieślubne dziecko Jana Pawła II. Kulisy esbeckiej prowokacji. *Dziennik pl*. URL : <https://wiadomosci.dziennik.pl/historia/aktualnosci/artykuly/439582,prowokacja-sluzby-bezpieczenstwa-plotki-o-dziecku-papieza.html> (дата звернення: 29.07.2023).
36. Number of people who crossed the Polish border from the war-stricken Ukraine from February 2022 to September 2023, by date of report. *Statista*. URL : <https://www.statista.com/statistics/1293564/ukrainian-refugees-in-poland/> (дата звернення: 20.06.2023).

37. Pope John Paul II's role in the collapse of Poland's communist regime: examining a religious leader's impact on international relations. Connecticut : University of Connecticut, 2012. URL : https://opencommons.uconn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1244&context=srhonors_theses (дата звернення: 29.07.2023).
38. Seeing in the dark: Catholic theology and Søren Kierkegaard. *OUP blog*. URL : <https://blog.oup.com/2016/10/catholic-theology-kierkegaard/> (дата звернення: 29.07.2023).
39. Social isolation and loneliness during the COVID-19 pandemic. *Nordic Welfare Center*. URL : <https://nordicwelfare.org/en/projekt/social-isolation-and-loneliness-during-the-covid-19-pandemic/> (дата звернення: 19.08.2023).
40. Speech by president Volodymyr Zelenskyu on Independence Day of Ukraine. *PRESIDENT OF UKRAINE NEWS*. URL : <https://www.president.gov.ua/en/news/privitannya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-dnya-n-77265> (дата звернення: 14.08.2023).
41. Tomilina A., Korniienko V. The problem of the post-structuralist approach for intertextual analysis of text. *Theoretical and practical aspects of modern scientific research : proceedings of the III International Scientific and Practical Conference (Seoul, november 24, 2023.)*. Seoul, 2023. С. 143-144. DOI : 10.36074/logos-24.11.2023.41.
42. The book of Isiah. *Bible Study*. URL : <https://www.biblestudytools.com/isaiah/> (дата звернення: 29.07.2023).
43. The Finest Hour Speech. *History on the NET*. URL : <https://www.historyonthenet.com/finest-hour-speech> (дата звернення: 06.08.2023).
44. The Gorbachev era. *Encyclopedia Britannica*. URL : <https://www.britannica.com/place/Russia/The-Gorbachev-era-perestroika-and-glasnost> (дата звернення: 29.07.2023).

45. Transcript of Martin Luther King`s “I Have a Dream” speech. *NPR magazine*. URL : <https://www.npr.org/2010/01/18/122701268/i-have-a-dream-speech-in-its-entirety> (дата звернення: 20.06.2023).
46. Ukraine refugee situation. *Operational Data Portal*. URL : <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 29.07.2023)
47. Williams E. *The Conflict Between Autocracy and Democracy*. Cambridge : Cambridge University Press, 1938. P. 663–679.
48. Xin B. *Intertextuality from a critical perspective*. Charlottesville : Semiotics, 2008. P. 735–744.

ДОДАТКИ

Додаток А

Комплекс завдань для розвитку усних навичок мовлення

Task 1. Learning intertextuality and its types.

A. Answer the questions.

1. What is a quote? How is a quote marked in a text?
2. Have you ever read one text that evoked associations with another? How can you identify whether these associations are intended by design?
3. How can you describe the penetration of one text by/into another?
4. Have you ever heard the term “intertextuality”? If so, could you define it? If not, what do you think it means?

B. Read the information about intertextuality. Then look at the image to reinforce the concept.

Intertextuality is a process that results in a text that either simply refers to other texts or takes them as a basis. Thus, we can distinguish two main types of intertextuality and their connections:

- **Strong intertextuality** indicates an explicit reference of one text to niches. This connection is realized in the form of quotations, plagiarism, and penetration.
- **Weak intertextuality** indicates that the text is trying to evoke similar thoughts. This connection is realized in associations, thematic ideas, genres, and even forms.

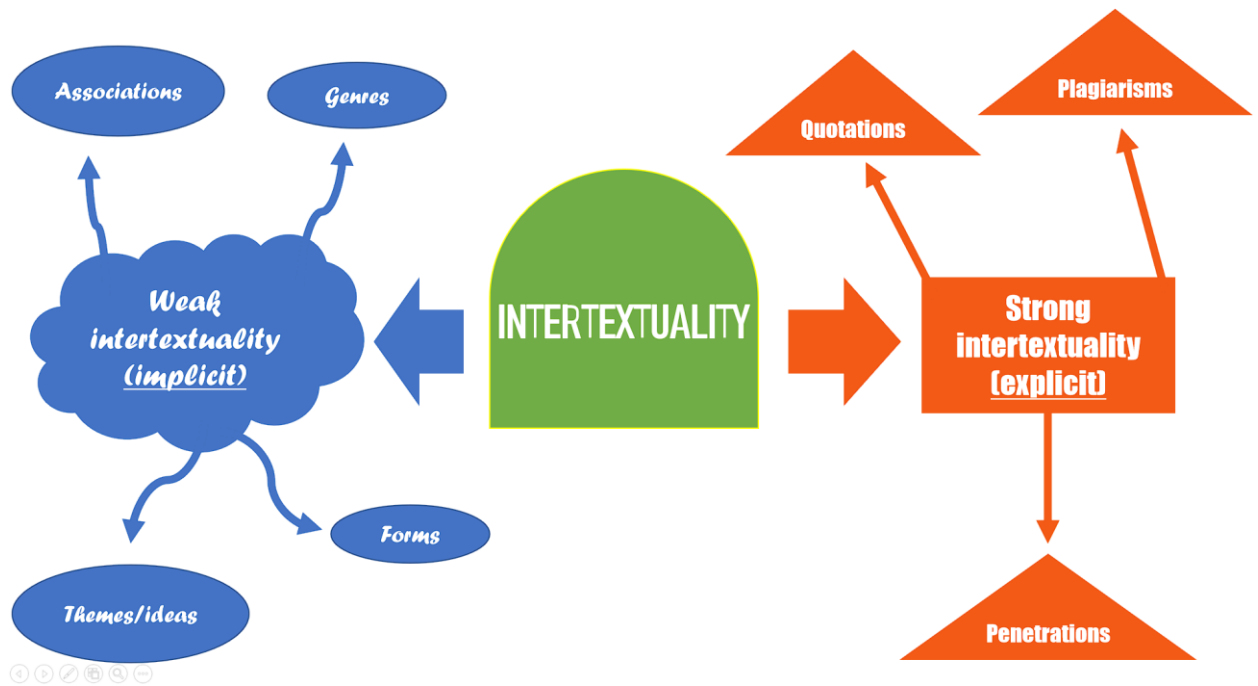

Рис. А. 3.1. Types of intertextuality

C. Answer the questions.

1. What is intertextuality?
2. How do you understand the terms “implicit” and “explicit”? Can you think of synonyms for these terms?
3. What examples of strong and weak intertextuality can you think of from literature or media?

Нотатки: матеріал вчителю рекомендовано адаптувати та подавати чітко, уникаючи філософських роздумів про інтертекстуальність. Отже, вчитель має зосередитися на головному: що таке інтертекстуальність та які її види можна диференціювати.

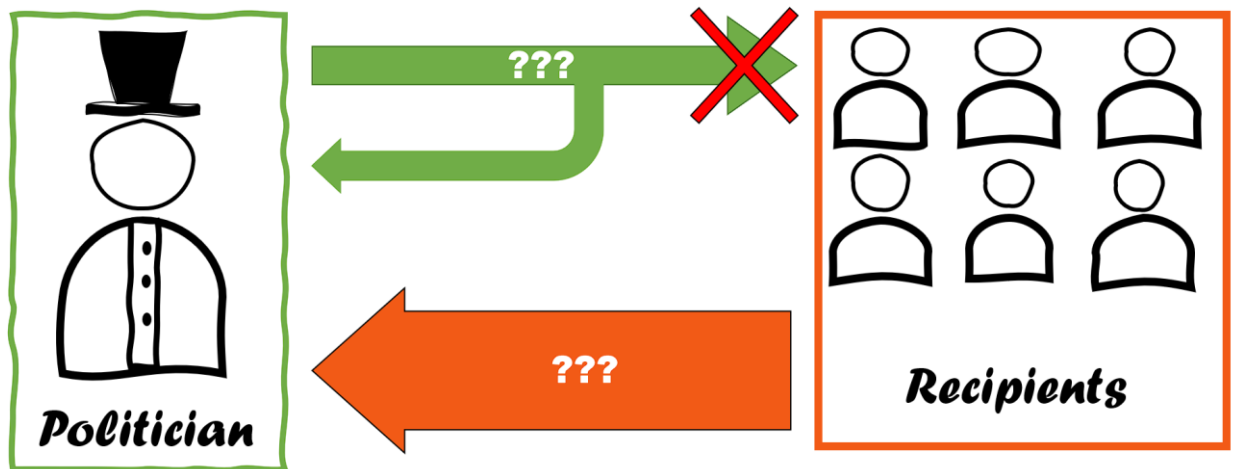
Task 2. Learning political discourse.

A. Answer the questions.

1. What is politics? Are you interested in politics?
2. How can you define the term “political interaction”? Between whom does this interaction occur?
3. What distinguishes a politician from a civilian? What are the goals of a politician and a civilian in terms of politics?

B. Look at the image. Then try to describe the interaction between the politician and the recipients (civilians).

Рис. А. 3.2. Dynamics of political interaction

C. Read the information about political discourse. Then return to the previous image and try to describe the interaction between the politician and the recipients once more.

Political discourse is everything related to the interaction between politicians and recipients (*previously, “civilians”*) as well as their activity (*commonly, only the politician's activities are considered*). This discourse is characterized by the fact that in the course of interaction, politicians try to increase the distance between themselves and the recipients in order to increase their level of influence.

Нотатки: вивчення основних понять політичного дискурсу не має викликати проблем в учнів навіть, якщо вони не цікавляться політикою. Головне для вчителя, як і при вивченні інтертекстуальності, зосередитися лише на основних поняттях. Потім вчитель має розглянути функції політичного дискурсу.

Task 3. Elementary intertextual analysis.

A. Based on the information about intertextuality, determine the type of intertextual connection between the following texts.

Text #1

«I have a dream that one day on the red hills of Georgia, the sons of former slaves and the sons of former slave owners will be able to sit down together at the table of brotherhood.

I have a dream that one day even the state of Mississippi, a state sweltering with the heat of injustice, sweltering with the heat of oppression will be transformed into an oasis of freedom and justice.

I have a dream that my four little children will one day live in a nation where they will not be judged by the color of their skin but by the content of their character. I have a dream today.

I have a dream that one day down in Alabama with its vicious racists, with its governor having his lips dripping with the words of interposition and nullification, one day right down in Alabama little Black boys and Black girls will be able to join hands with little white boys and white girls as sisters and brothers. I have a dream today.

I have a dream that one day every valley shall be exalted, every hill and mountain shall be made low, the rough places will be made plain, and the crooked places will be made straight, and the glory of the Lord shall be revealed, and all flesh shall see it together».

Text #2

«1. Comfort, comfort my people, says your God. 2. Speak tenderly to Jerusalem, and proclaim to her that her hard service has been completed, that her sin has been paid for, that she has received from the LORD's hand double for all her sins. 3. A voice of one calling: "In the wilderness prepare the way for the LORD; make straight in the desert a highway for our God. 4. Every valley shall be raised up, every mountain and hill made low; the rough ground shall become level, the rugged places a plain. 5. And the glory of the LORD will be revealed, and all people will see it together. For the mouth of the LORD has spoken».

B. Reread the texts and answer the following questions.

1. What can the first text tell the reader about its author? How can knowledge of the intertextual connections between the texts affect the reader's view?
2. Which political function the author is aiming to realize in the first text?

Нотатки: У результаті виконання даного завдання учні мають побачити, як саме інтертекстуальність проявляється у тексті. Отже, діяльність вчителя має бути зорієнтована не стільки на аналіз, оцінку проведеної роботи, а скільки на допомогу учням для кращого засвоєння матеріалу. Також дане завдання може повторюватися при ознайомленні з біографією обраного політичного діяча.

Task 4. Roleplaying game for studying biography.

- A. Take the role of the politician you and present one fragment from his or her biography in the first person, following the example below or your own structure. Once you are finished, another student must take the role and continue the task until biography is fully presented.

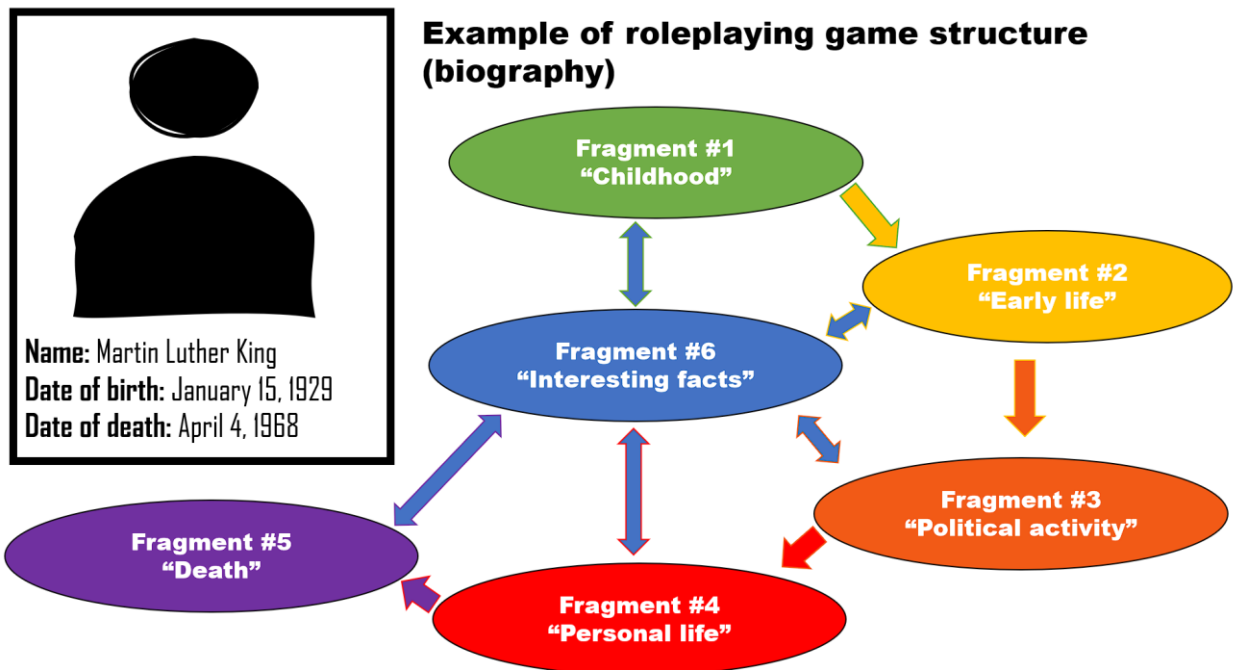

Рис. А. 3.3. Example of game roleplaying structure for studying biography

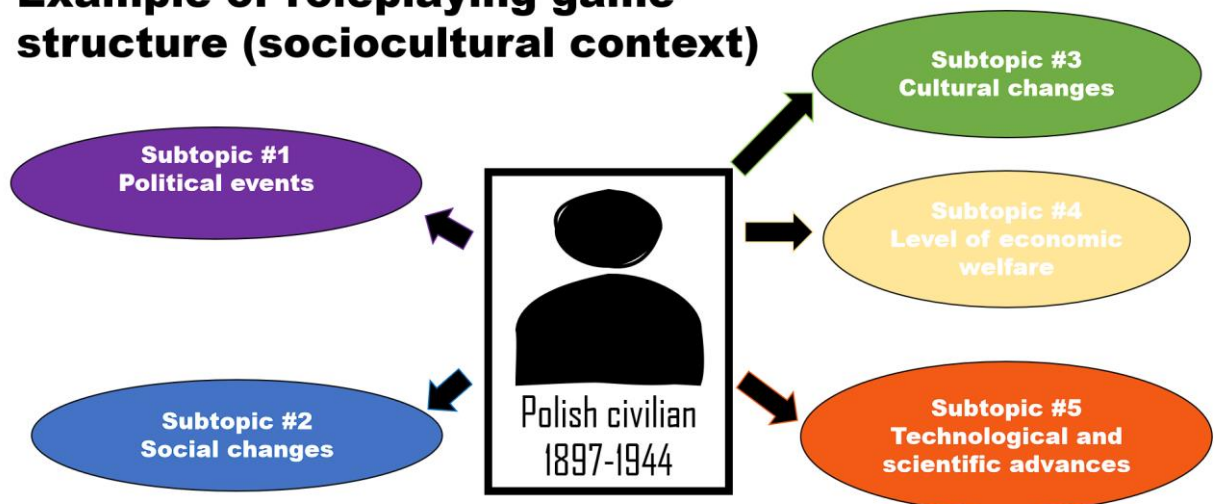
- B. Once the presenters are done with biography, the other students must ask them follow up questions. While answering, the presenters must stay in the role of the politician.**

Нотатки: дане завдання допоможе учням як ознайомитися з обраним політичним діячем, так і закріпити біографічні знання про нього. Також учень розширює власну перспективу через емпатію. Презентувати біографічний матеріал учень може, як вже було зазначено, за власною структурою, або тією, що надана як приклад.

Task 5. Roleplaying game for studying sociocultural context.

- A. Take the role of an average civilian from the time when your chosen politician lived. Then present information about the peculiarities of life or specific events in this period, following the example below or your own structure. Once you are finished, another student must take the role and continue the task until the teacher gives the signal “enough”.**

Example of roleplaying game structure (sociocultural context)

Рис. А. 3.4. Example of roleplaying game structure for studying sociocultural context

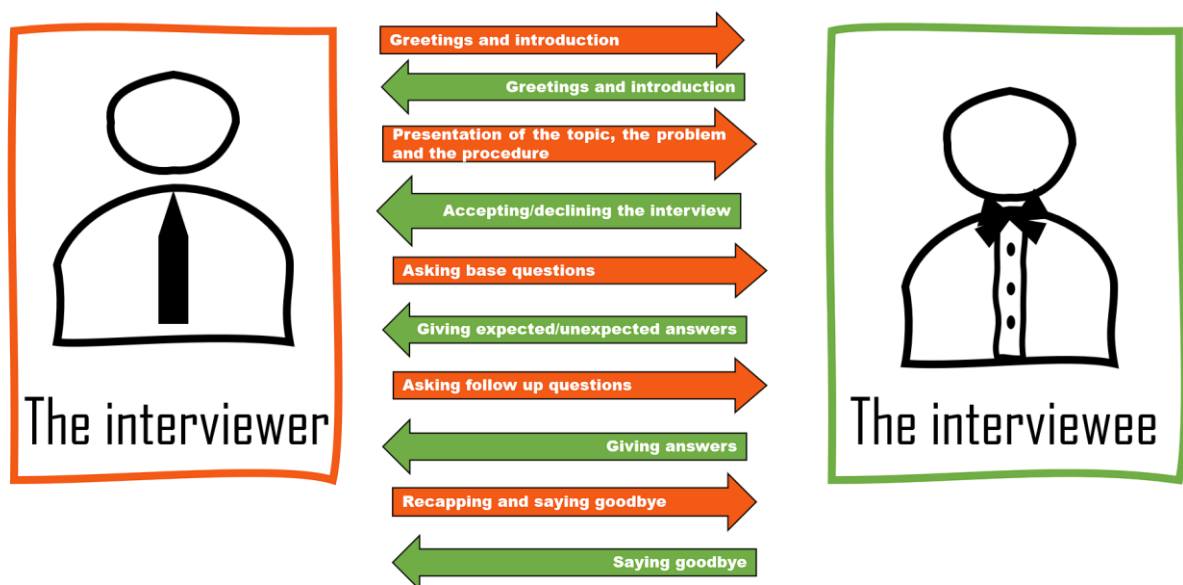
B. Once the presenters are stopped by the teacher, the other students must ask them follow up questions. While answering, the presenters must stay in the role of the politician.

Нотатки: як і при вивченні біографічного матеріалу, учень не тільки закріплює свої знання про соціокультурний контекст, а й розширює власну перспективу через емпатію. Матеріал може бути презентованим за власною структурою учня, або тією, що надана як приклад.

Task 6. Conducting the interview.

Once the written preparation is done, the interviewer may conduct the interview with the targeted interviewee. The interviewer must stick to the written lists of base questions, expected answers and follow up questions. The interviewee must take and stay in the role of the politician. The interview is over once all the questions are answered or (depends on the role) the interviewee decides to stop it.

Example of the procedure of conducting the interview

⊙ ⊙ ⊙ ⊙ ⊙ ⊙

Рис. А. 3.5. Example of the procedure of conducting the interview

Нотатки: як вже було зазначено, проведення інтерв'ю є різновидом рольової гри. Отже, дане завдання так само сприяє вивченню матеріалу про автора та соціальний контекст.

Комплекс завдань для розвитку навичок письмового мовлення

Task 1. Learning the functions of political discourse.

A. Read the information.

Knowing the peculiarities of the interaction between policy makers and recipients, it is important to note the following: if a politician is too distant or a recipient too close, interaction between them will be impossible. To maintain or change the balance within the political discourse, the following functions are realized:

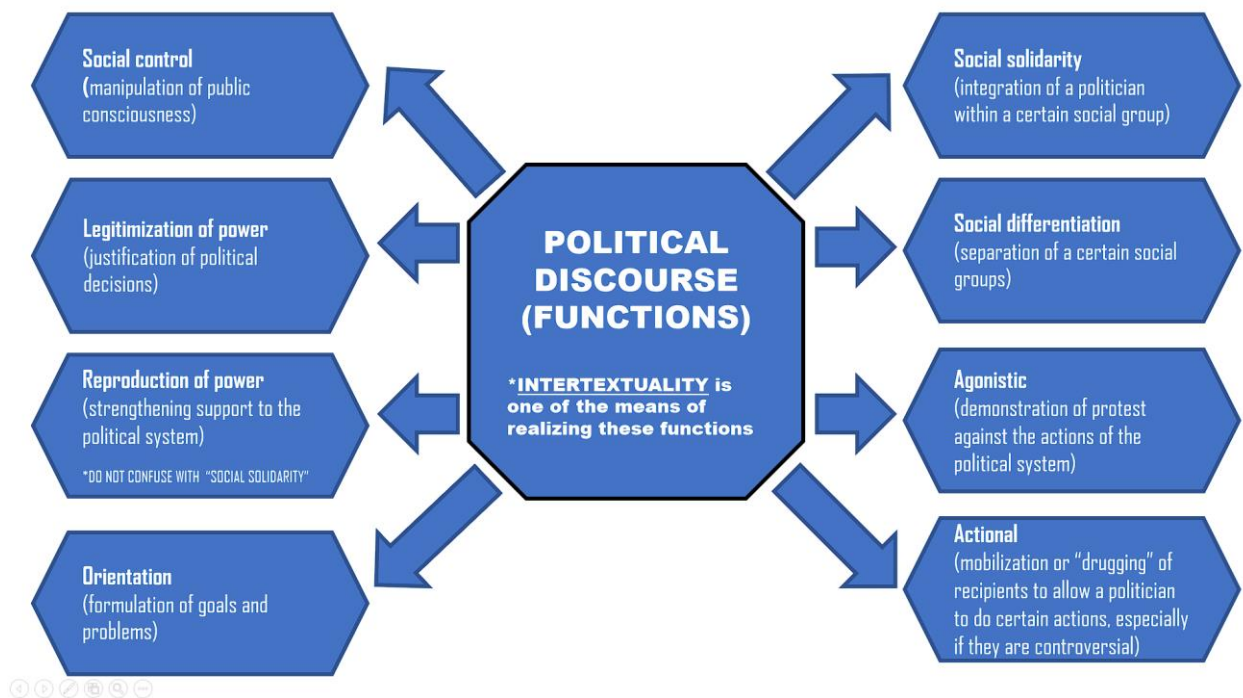
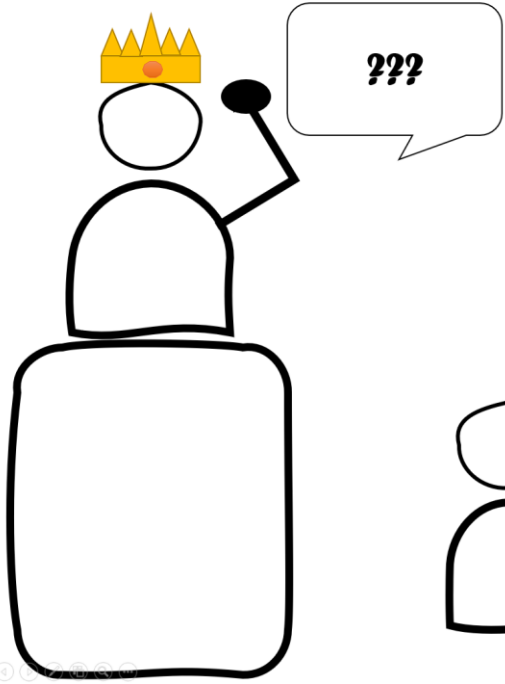

Рис. Б. 3.1. Functions of political discourse

B. Look at the image and choose one issue. Then write a short political speech (100 words) that would match the image and realize the specific political function given.

ISSUE #1

Function: legitimization of power

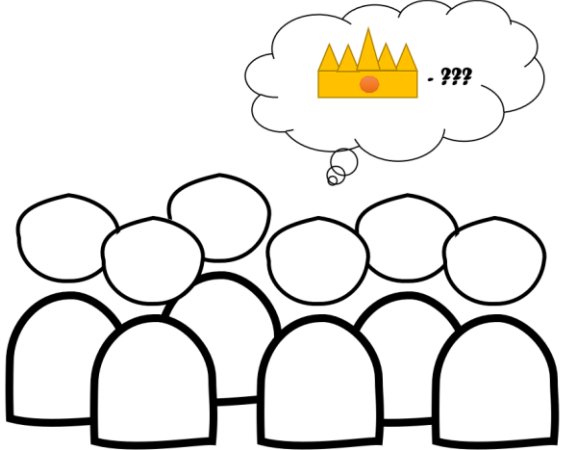
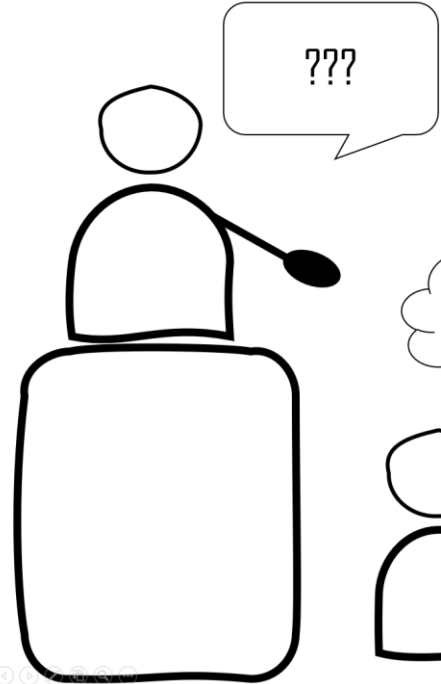

Рис. Б. 3.2. The first issue

ISSUE #2

Function: social differentiation

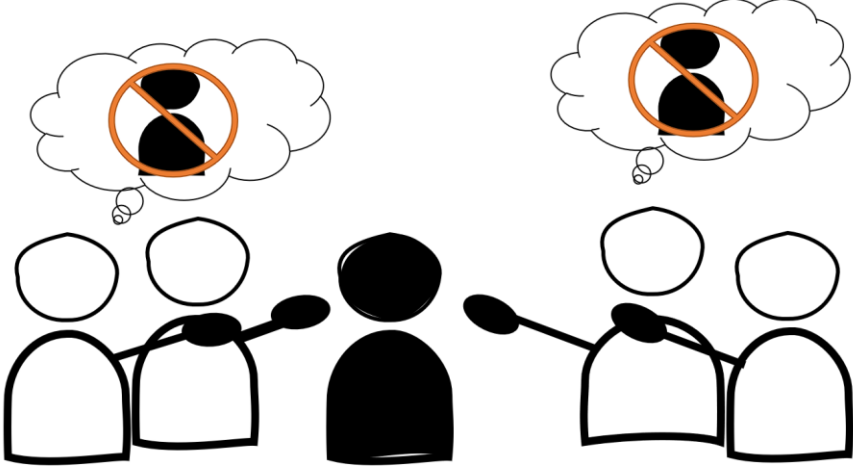

Рис. Б. 3.3. The second issue

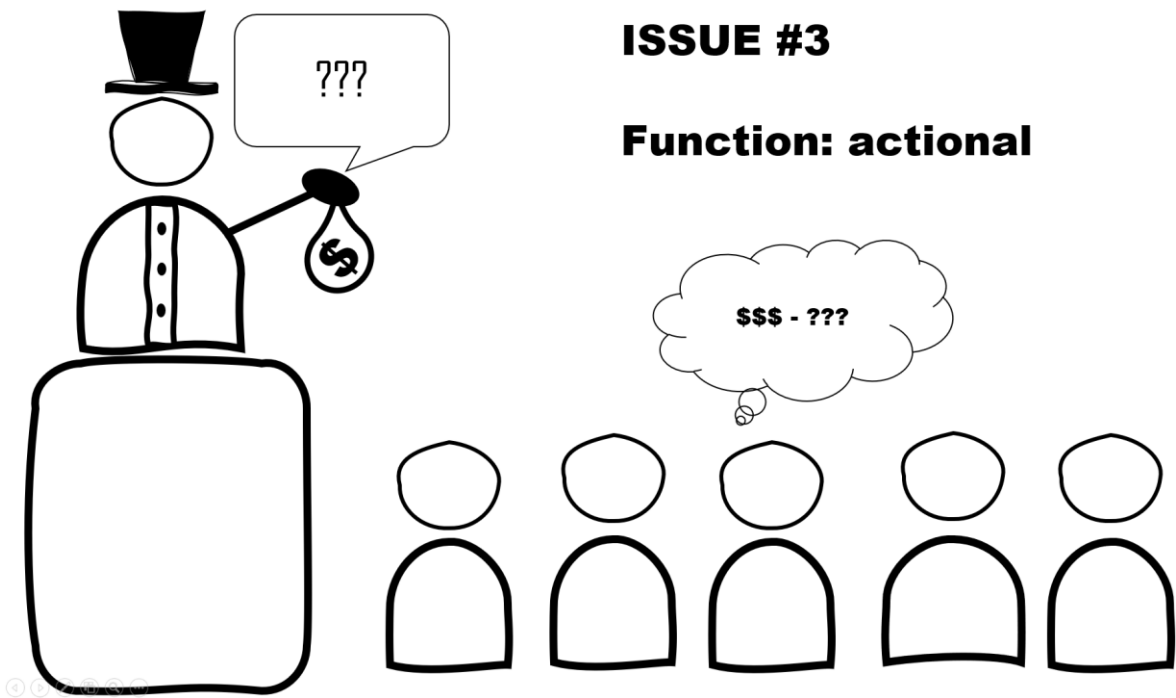

Рис. Б. 3.4. The third issue

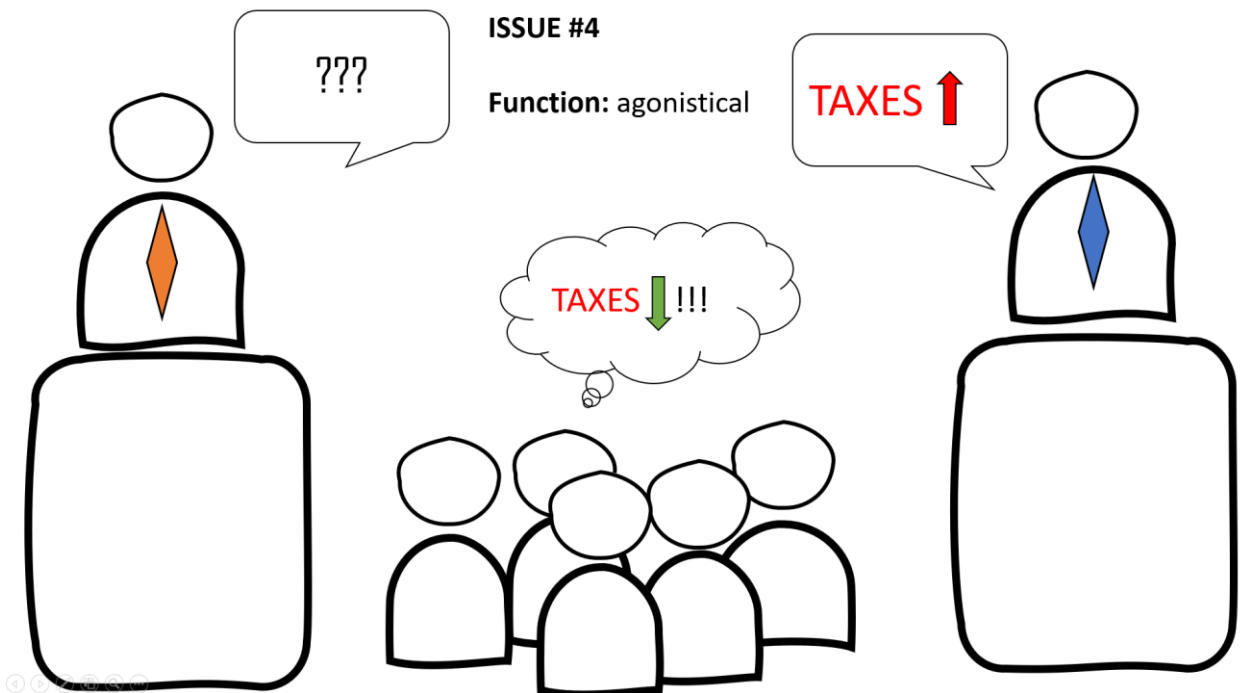

Рис. Б. 3.5. The fourth issue

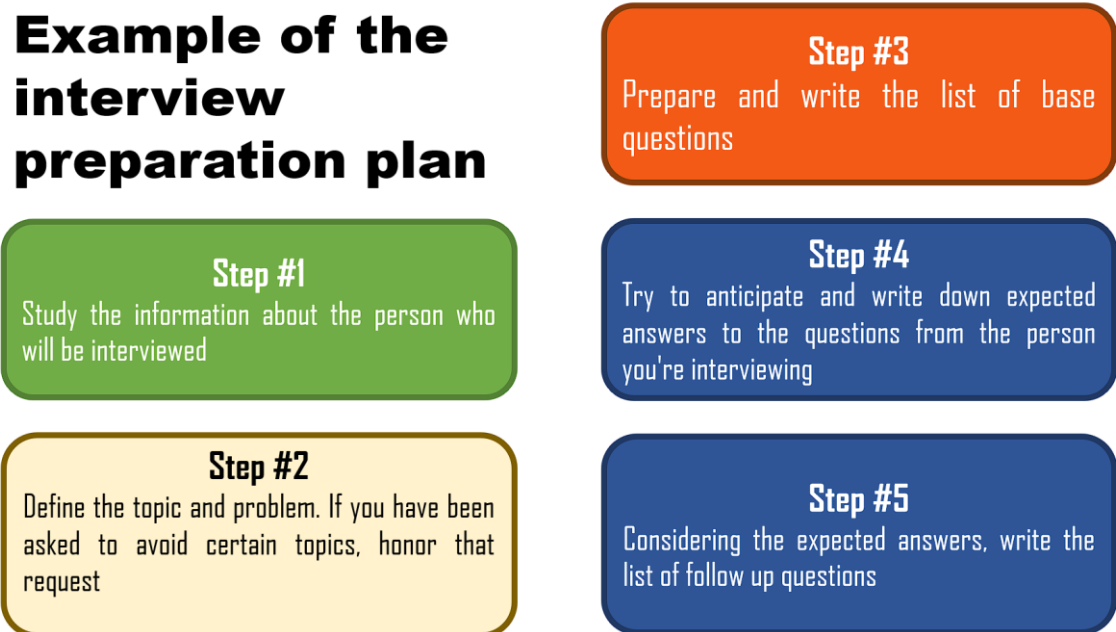
Нотатки: учню важливо розуміти, хто та з якою метою проголошує той чи інший політичний текст. Коли учень розуміє політичну функцію тексту, то він стає ближче до успішного проведення інтертекстуального

аналізу, адже інтертекстуальність – один з засобів її реалізації. Отже, політичного впливу.

Task 2. Written preparation for the interview.

Look at the image. Then follow the presented steps to prepare yourself for conducting the interview with another student who has taken the role of a politician.

⊙ ⊙ ⊙ ⊙ ⊙ ⊙ ⊙

Рис. Б. 3.6. Example of the interview preparation plan

Нотатки: проведення інтерв'ю є різновидом рольової гри. Дане завдання орієнтоване більше на письмову підготовку зі сторони інтерв'юера, ніж на усну імпровізацію учня, що відіграє роль. Це пояснюється тим, що саме інтерв'юер керує процесом опитування, тому якість роботи прямо залежить від рівня підготовки.

Task 3. Making predictions.

Look at the title of the text but do not read its content. Knowing the biography of the author and the sociocultural context, write down some predictions about:

- What will the text be about?

- What will be the main idea of the text?
- What kind of intertextual connections do you expect to see during the analysis?

Example of making predictions

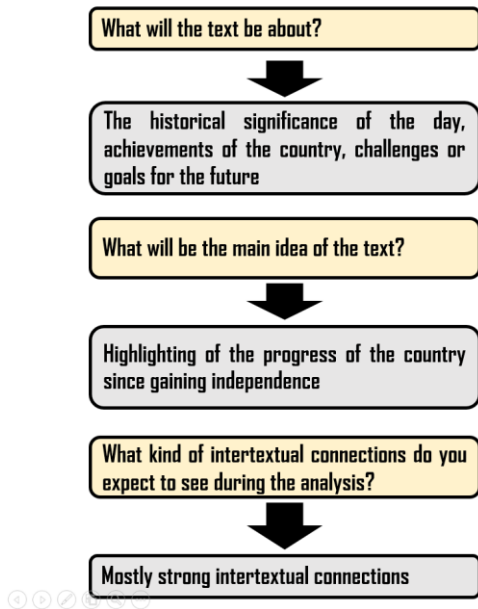

Рис. Б. 3.7. Example of making predictions

Нотатки: дане завдання має активізувати учнів знання учнів про біографію автора та соціокультурний контекст ще до проведення інтертекстуального аналізу. На наступному завданні вчитель матиме можливість порівняти, чи були передбачення учнів точними.

Task 4. Analyzing the structure, the content and the idea of the text.

A. Read the text. Then identify:

- What is this text about?
- What is the main idea of the text?
- How does the form of the text affect the content and reflect the author's idea?
- Who is the targeted recipient?
- How does the style of words affect the tone and the content of the text?

Example of structural analysis

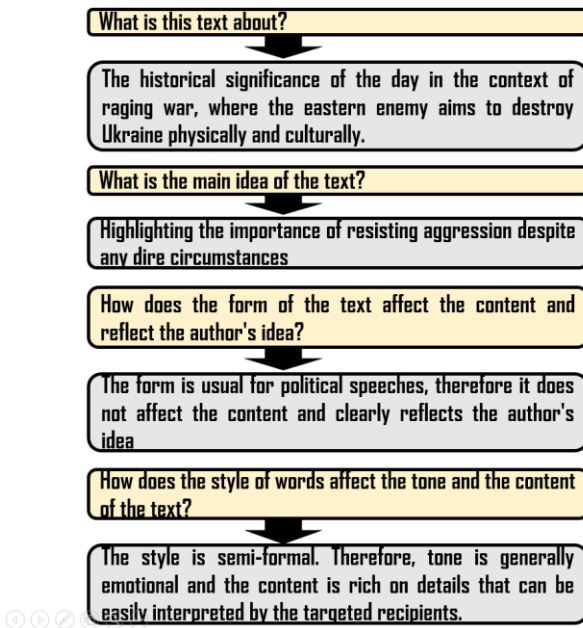

Рис. Б. 3.8. Example of structural analysis

Нотатки: аналіз структури тексту, як правило, дає ті результати, які є або очікуваними, або такими, які можуть бути легко сформульовані під час первинного ознайомлення. Доцільність даного аналізу полягає у тому, що деякі слабкі інтертекстуальні зв'язки можуть бути прихованими у структурі тексту. Знайти такі зв'язки є важким завданням, але, якщо вони були знайдені у тексті, подальша інтерпретація навіть сильних інтертекстуальних зв'язків може змінитися. Таким чином, не зважаючи на низький шанс знаходження, вчитель та учні мають ретельно аналізувати структуру тексту.

Task 5. Intertextual analysis.

Reread the text and find as many intertextual connections as possible. Then determine the type of the intertextual connection, find the reference texts and give them comprehensive interpretations.

Example of intertextual analysis

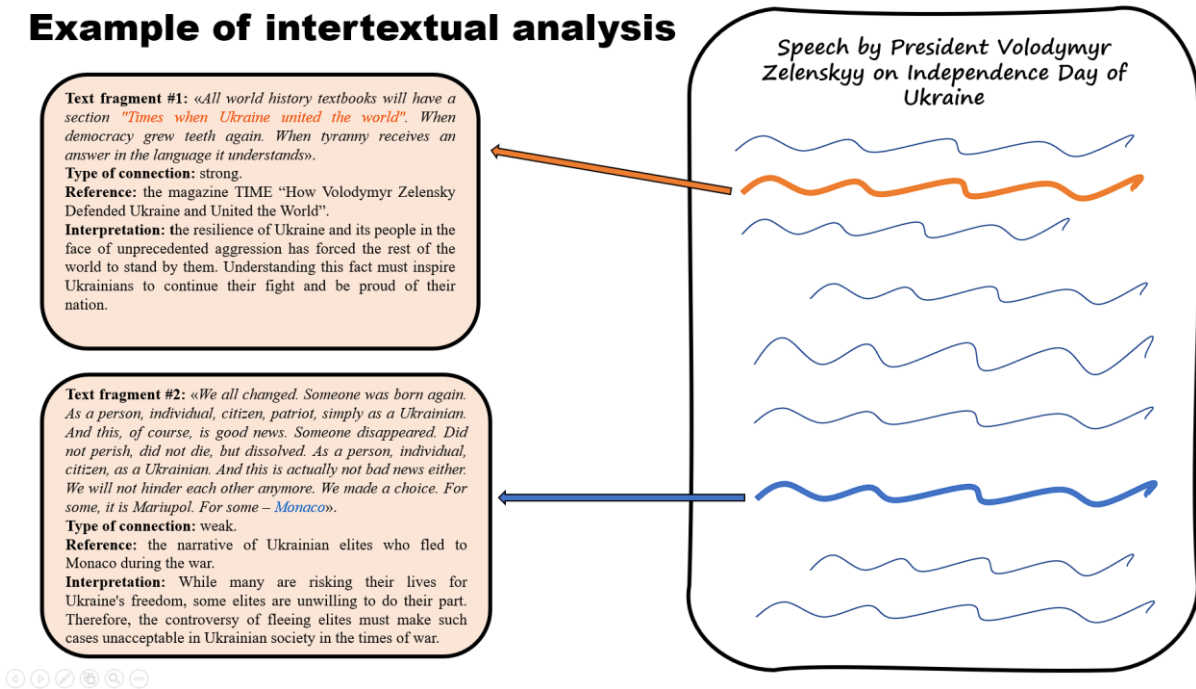

Рис. Б. 3.9. Example of intertextual analysis

Нотатки: під час інтертекстуального аналізу учні мають задіти усі знання про біографію автора тексту та соціокультурний контекст, після чого інтертекстуальні зв'язки мають стати більш помітними. Головне завдання: знайти усі інтертекстуальні зв'язки за можливістю. Якщо деякі учні матимуть проблеми з інтертекстуальним аналізом, вчитель має змогу об'єднати їх у пари або групи для колективної роботи. Таким чином, учні зможуть ділитися своїми думками та перевіряти одне одного.

Task 6. Writing the summary.

Summarize your work from all the stages:

- What information did you learn about the author and the sociocultural context? What information was most useful for the intertextual analysis?
- What intertextual connections are present in the text and what are their types? Think about the reason for the author's usage of these intertextual connections.
- What are the functions of the text within the political discourse?

Example of summarizing

Learned information

Biography: Joe Biden is the current president of the USA...

According to the results of the intertextual analysis, the most useful information was about the death of Joe Biden`s son...

Sociocultural context: Poland's antagonism to communism is caused by a large number of acts of ill-motivated and inhuman aggression on the part of the USSR...

Intertextual connections

In total, six intertextual connections were found.

- **strong intertextual connections** – 4;
- **weak intertextual connections** – 2.

The text is dominated by strong intertextual connections.

The reason is the necessity of being explicit and understandable for a non-native recipient.

The functions

Taking into account the content of the text and the context in which it operates, the functions are as follows:

- **orientation;**
- **social solidarity.**

Рис. Б. 3.10. Example of summarizing

Нотатки: у даному завданні учень має підбити короткі висновки проведеної роботи. Залежно від насиченості тексту інтертекстуальними зв'язками та їх типами, вчитель та учні під час підбиття підсумків зможуть визначити, наскільки актуальною та важливою була інформація на підготовчому та початку основного етапів. У результаті частина вивченої інформації може виявитися не потрібною для інтертекстуального аналізу певного тексту, що, зважаючи на природу явища, передбачити важко. Таким чином, актуальність даної інформації буде варіюватися залежно від тексту, але її важливість залишається незмінно високою.

Також необхідно зазначити, чому функція тексту у межах політичного дискурсу визначається під кінець роботи. Як вже було зазначено, інтертекстуальність є засобом впливу та реалізації даних функцій, отже, для їх точного визначення рекомендується спочатку провести інтертекстуальний аналіз.